

Lunds universitet

Clara Hyllén, Erik Sterner

Institutionen för kommunikation (IKO)

JOUK10

Journalistik

Handledare: Martin Sundby

Examinator: Axel Vikström

2026-01-16

“Dumma svenska hockeypojkar är beredda att gå ett steg längre”

En studie om svenska mediers gestaltning av svenska
ishockeyspelare i Kontinental Hockey League (KHL) under
och efter invasionen av Ukraina 2022

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

Efter Rysslands invasion av Ukraina i februari år 2022 blev flera svenska idrottare med kopplingar till ryska klubbar föremål för en intensiv mediebevakning och deras professionella val blev en moralisk och politisk fråga i svenska nyhetsmedier. Studiens syfte är att analysera hur medierna formar problem, orsaker, moraliska ställningstaganden och föreslagna handlingsvägar i rapporten om spelarnas beslut att stanna kvar eller lämna sina klubbar i Kontinental Hockey League (KHL). Studiens teoretiska utgångspunkt grundar sig i Entmans gestaltningsteori för att skapa en grund för att analysera hur beslut, problem och moraliska bedömningar gestaltades. Genom en kvalitativ textanalys som utgångspunkt analyseras artiklar från *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* och *Expressen*. Analysen struktureras utifrån Entmans fyra komponenter.

Studiens resultat visar hur medierna framställer spelarna i artiklarna och hur medierna omdefinierar spelarnas beslut om kontrakt till moraliska och politiska handlingar. Genom detta går det att se att spelarna gestaltas som symboler för svenska värderingar och hur ansvaret för en större politisk ideologi läggs på individen. Spelarna framställs som moraliska förebilder och förväntas ta stort ansvar och försvara sina beslut som att det var ett moraliskt beslut oavsett omständigheter på en individnivå. De svenska nyhetsmedier som har analyserats gör ett tydligt ställningstagande i att handlingsvägarna för spelarna borde vara att lämna KHL oavsett situation, ta avstånd från kriget och offentligt förklara sig oavsett när de skrev på kontrakten. I rapporteringen gestaltas hemkomst och ånger som en form av moralisk upprättelse. Situationen för spelarna blev en stor fråga i svenska medier och med en tung rapportering blev kopplingarna mellan KHL, Putin och kriget starka vilket ledde till att det inte var en fråga om idrott utan något större.

Nyckelord: Ishockey, Ryssland, KHL, Sverige, Journalistik, Gestaltningsteorin

Innehållsförteckning

1. Ämne & problemformulering	1
1.1 Syfte & frågeställning.....	3
1.2 Tidigare forskning.....	3
1.2.1 Forskning om sportjournalistik.....	4
1.2.2 Forskning om sport och den ryska invasionen av Ukraina 2022	6
2. Teori.....	9
2.1 Gestaltningsteorin.....	9
3. Metod.....	11
3.1 Kvalitativ textanalys.....	11
3.2 Entmans fyra komponenter.....	13
4. Material och urval.....	14
5. Idrott, sanktioner och KHL: En kontextuell översikt	15
5.1 Reaktionen från idrottsvärlden efter den ryska invasionen av Ukraina 2022	15
5.2 Kontinental Hockey League (KHL)	17
6. Analys.....	18
6.1 När pucken hamnar i fel zon: Hur problemet konstrueras.....	18
6.2 Passningar och bortförklaringar: Hur medierna förklarar spelarnas val	23
6.3 Moralens isrink: Moralen i mediebevakningen.....	28
6.4 Timeout eller hemvändare? Mediernas föreslagna åtgärder	33
7. Diskussion.....	36
8. Litteraturförteckning.....	40

1. Ämne & problemformulering

I slutet av februari 2022 invaderade Ryssland Ukraina. Landet, som bara några år tidigare hade stått värd för två stora internationella idrottsevenemang, OS i Sotji 2014 och fotbolls-VM 2018, blev över en natt isolerat i idrottsvärlden. Den ryska isoleringen skildras tydligt inom sportjournalistiken med hårda ord och stark kritik. Ryska idrottare stängdes av från tävlingar, planerade mästerskap ställdes in och Ryssland försvann i stort sett helt från den globala idrottsscenen.¹

Vid tidpunkten för invasionen befann sig flera svenska idrottare i Ryssland, där de spelade för olika klubbar inom bland annat ishockey, fotboll, bandy och handboll. Kort efter invasionen ställdes de inför ett svårt beslut: skulle de lämna landet eller stanna kvar och fullfölja sina kontrakt? För vissa var valet självklart, men för andra blev situationen mer komplicerad. Dyra kontrakt, press från svenska medier och moraliska överväganden som publicerades på första sidan skapade en svår balansgång mellan lojalitet, ekonomi och etik.² Den svenska mediebevakningen av dessa idrottare blev intensiv. Ett stort antal artiklar publicerades om deras situation och debatten kom att kretsa kring frågan om idrottarna tog ställning i kriget genom att välja att stanna i sina ryska klubbar. Tonen i rapporteringen var stundtals hård och idrottarna hamnade i skottlinjen för både moralisk och politisk kritik.³

Samtidigt skiljer sig de internationella idrottsorganisationernas agerande åt. Det internationella fotbollsförbundet (FIFA) och det internationella ishockeyförbundet (IIHF) hade olika riktlinjer kring huruvida utländska spelare fick bryta sina kontrakt i Ryssland utan att riskera sanktioner, vilket ytterligare försvårade situationen för många professionella idrottare.⁴

¹ TT, "Så har idrotten svarat på den ryska invasionen", *Aftonbladet*, 2022-03-03, (hämtad 2025-12-23), <https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttsport/sport/a/OrBILb/sa-har-idrotten-svarat-pa-den-ryska-invasionen>

² Tägtström, Gustav, "Ishockey: Svenska KHL-stjärnorna offrade 13 miljoner kronor - för att lämna Ryssland", *SVT*, 2022-04-12, (hämtad 2025-12-28), <https://www.svt.se/sport/ishockey/svenska-khl-stjarnorna-offrade-13-miljoner-kronor>

³ Karlsson, Erik, "KHL: Svenske KHL-målvakten: 'Förstår att folk har åsikter'", *Aftonbladet*, 2022-04-04, (hämtad 2025-12-28), <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/G3Arv6/khl-oscar-dansk-stanna-i-ryssland-forklarar-beslutet>

⁴ Grefve, Daniel, "Ishockey: Anders Larsson: Därför kan IIHF inte hjälpa spelarna som FIFA kan", *SVT*, 2022-08-02, (hämtad 2025-12-28), <https://www.svt.se/sport/ishockey/anders-larsson-darfor-kan-iihf-inte-hjalpa-spelarna-som-fifa-kan>

I en intervju i "Journal of International Affairs" analyserar sportjournalist Sean Ingle hur idrottsvärldens reaktioner på ryska aggressioner förändrats över tid.⁵ Enligt Ingle utgör den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022 ett tydligare brott mot tidigare konflikter, såsom kriget i Georgien 2008 och annekteringen av Krim 2014, då internationella idrottsorganisationer och medier i hög grad undvek tydliga ställningstaganden.⁶ Ingle framhåller vidare IOK's (Internationella Olympiska Kommittén) centrala maktposition inom den globala idrottsstrukturen. Eftersom många internationella idrottsförbund är ekonomiskt och organisatoriskt beroende av IOK tenderar de att anpassa sina beslut efter organisationens linje, vilket även får konsekvenser för hur händelsen rapporteras i medier. Ingle betonar idrottens politiska dimension och dess funktion som ett verktyg för soft power är en återkommande faktor som påverkar idrottsorganisationernas agerande och den mediala gestaltningen.⁷

Den uppkomna situationen och hur svenska nyhetsmedier valde att gestalta de svenska idrottarna aktualiserar viktiga frågor om hur idrottares handlingsfrihet framställs medialt i politiskt laddade sammanhang. Enligt Robert E. Entmans gestaltningsteori konstruerar medier verkligheten genom att selektivt framhäva vissa aspekter och tona ned andra. Detta påverkar hur publiken tolkar situationens problem, orsaker, ansvar och moraliska värderingar.⁸ Mot denna bakgrund finns det ett behov av att analysera hur svenska idrottare som befann sig i KHL gestaltades i svenska nyhetsmedier och vilka gestaltningar som dominerade i den svenska mediebevakningen under denna period. Eftersom tidigare forskning i begränsad utsträckning har studerat denna typ mediala gestaltningar bidrar studien till att fylla ett kunskapsgap i ett område som hittills, i stor del, varit utforskat inom det journalistiska forskningsfältet.⁹

⁵ Journal of International Affairs (JIA), "The fallout of Russia's invasion in the wide world of sports", 2023-03-22, (hämtad 2025-11-10), <https://jia.sipa.columbia.edu/content/fallout-russias-invasion-wide-world-sports-feature-the-guardian>

⁶ Ibid

⁷ Ibid

⁸ Entman, M. Robert, "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm", *Journal of Communication*, Volume 43, Issue 4, s.51-58, 1993-12, (hämtad 2025-11-17) <https://onlinelibrary-wiley-com.ludwig.lub.lu.se/doi/abs/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x> ,

⁹ Ibid

1.1 Syfte & frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur svenska nyhetsmedier gestaltade svenska ishockeyspelare verksamma i ryska klubbar under och efter Rysslands invasion av Ukraina 2022. Genom en kvalitativ innehållsanalys av artiklar i utvalda svenska dagstidningar analyseras hur spelarnas beslut, att stanna kvar i eller lämna de ryska klubbarna, framställdes. Särskild uppmärksamhet ägnas åt vilka problemformuleringar som dominerade rapporteringen, vilka orsaker som lyftes fram, vilka moraliska ställningstaganden som uttrycktes samt vilka handlingsalternativ som föreslogs.

Studien syftar vidare till att bidra till en fördjupad förståelse av hur idrottare gestaltas i svenska nyhetsmedier i tider av väpnad konflikt, med fokus på hur frågor om moral, ansvar och nationell tillhörighet konstrueras och förhandlas i den mediala rapporteringen. Mot bakgrund av studiens syfte formulerades följande två forskningsfrågor:

- På vilka sätt gestaltade svenska nyhetsmedier svenska ishockeyspelare som spelade i ryska klubbar under och efter invasionen av Ukraina 2022, i termer av vilka problem som betonades, vilka orsaker som har lyfts fram, vilka moraliska ställningstaganden som uttrycktes och vilka handlingsvägar som föreslogs?
- Hur konstruerades frågor om individuellt ansvar, nationell tillhörighet och moral i mediernas gestaltning av svenska ishockeyspelare i en krigskontext?

1.2 Tidigare forskning

Det finns en begränsad, men växande, mängd forskning om kopplingen mellan idrott, politik och mediala representationer. Något som också tyder på ett ökat behov av att fortsätta forska inom ämnet. Tidigare studier har fokuserat på fenomen som sportswashing, där stater använder stora idrottsevenemang för att förbättra sin internationella image (till exempel fotbolls-VM i Qatar 2022, se Yoav Dubinskys artikel "Clashes of cultures at the FIFA World Cup: Reflections of sport power, nation building, and sportswashing in Qatar 2022" och Kyle

Fruh och Jake Wojtowicz artikel "Sportswashing: Complicity and Corruption").^{10 11} Dessa studier har bidragit till förståelsen av hur idrott kan användas som ett politiskt verktyg och hur medier rapporterar om sådana händelser. Däremot saknas forskning inom ett journalistiskt perspektiv som belyser hur en militär konflikt, som Rysslands invasion av Ukraina 2022, påverkar mediala gestaltningar av enskilda idrottare, särskilt i ett svenskt sammanhang. Det finns få eller inga analyser av hur svenska medier framställde svenska idrottare som spelade för ryska klubbar under och efter invasionen. Denna studie fyller därför en viktig forskningslucka genom att undersöka hur svenska idrottare gestaltades i svenska nyhetsmedier efter den ryska invasionen av Ukraina 2022, och därigenom bidra till förståelsen av samspelet mellan idrott, politik och journalistik i tider av internationell konflikt.

1.2.1 Forskning om sportjournalistik

I *Handboken i journalistikforskning* skriver Eric Carlsson och Jesper Enbom om sportjournalistik som genre och menar att sportjournalistiken har förändrats. De skriver "Parallellt med den utveckling som skisserats ovan har också sportjournalistiken expanderat och dessutom inkluderat en bredare bevakning. Det har inneburit att områden som ekonomi, politik och kultur fått en mer framskjuten position i mediernas sportbevakning".¹² Den utveckling Carlsson och Enbom refererar till är en ökad kommersialisering och ett förändrat medielandskap till följd av digitaliseringen av samhället.¹³ Ekonomi, politik och kultur har fått en roll även inom sportjournalistik och påverkar rapporteringen av sporthändelser.

Carlsson och Enbom menar att forskningen om sportjournalistiken kan delas upp i tre breda och överlappande teoretiska inriktningar. Den första handlar om medieinnehåll och representation inom medier. Den andra handlar om sportjournalistikens roll i digitaliseringen av medierna med supporter- och deltagandekulturer. Den tredje inriktningen handlar om teoretiska perspektiv på sportjournalistiken och dess institutionella och politisk-ekonomiska

¹⁰ Dubinsky, Y. "Clashes of cultures at the FIFA World Cup: Reflections on soft power, nation building, and sportswashing in Qatar 2022". *Place Brand Public Diplomacy*, Vol. 20, s.218–231 2023-08-04. (hämtad: 2025-12-22), <https://doi.org/10.1057/s41254-023-00311-8>

¹¹ Fruh, K., Archer, A., & Wojtowicz, J. "Sportswashing: Complicity and Corruption". *Sport, Ethics and Philosophy*, Vol. 17 issue 1, s.101–118, 2022-08-02, (hämtad 2025-12-22), <https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2107697>

¹² Carlsson, Eric & Enbom, Jesper, "Sportjournalistik", i boken: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.), *Handbok i journalistikforskning*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015, s.207

¹³ Ibid, s.207

faktorer med fokus på sportens kommersialisering.¹⁴ Carlsson och Enbom menar även att det finns en tydlig tendens inom idrottsforskningen att forska om förhållandet mellan sportjournalistik och nationalitet. Inom detta räknas forskning om bland annat nationen och nationalhjältar och mediernas betydelse.¹⁵

Denna studie placeras inom den inriktning som Carlsson och Enbom beskriver som “representationer i medierna” men har ett särskilt fokus på svenska mediernas gestaltning av svenska idrottare i en krigskontext. Till skillnad från tidigare studier som har analyserat nationer, landslag eller idrottare som nationalhjältar riktar sig denna studie in på hur de svenska nyhetsmedierna gestaltar dessa idrottare och hur deras professionella val blir kopplade till moral och politik.

Jay Coakley och Elizabeth Pikes har forskat om sport i samhället och presenterar sin forskning i boken *Sports in Society: issues and controversies*.¹⁶ I boken skriver de bland annat om sportens roll i samhället, relationen mellan sport och medier samt kopplingen mellan sport och ekonomi. I texten diskuterar författarna mediernas roll i sport, relationen mellan sport och medier, sportjournalistik, publikens roll samt sport och politik. I ett avsnitt om sport och medier menar de att medierna har en stor roll i vårt samhälle, de skriver “Although each of us incorporates media into our lives in different ways, the things we read, hear and see in the media are important parts of our experiences. They frame and influence many of our thoughts, conversations, decisions and experiences.”¹⁷ Med andra ord påverkar medier även vilka händelser som tolkas som viktiga och hur man värderar dem. I Sverige har sporten en stor del inom journalistiken vilket syns tydligt i till exempel *Sportbladet*, en sporttidning som ingår i *Aftonbladet* men som publiceras som egen tidning.

Det finns en stor publik som konsumerar nyhetsmedier utifrån ett syfte där individernas intressen dikterar vad de läser i tidningarna och således får sina tankar, samtalsämnen, beslut och upplevelser ifrån.¹⁸ Därför är det viktigt att den här typen av gestaltning inom Sverige också analyseras. Denna förståelse är även central för vår studie då Coakley och Pikes resonemang tydliggör hur medier inte bara återger sportrelaterade

¹⁴ Carlsson & Enbom, 2015, s.209

¹⁵ Ibid, s.212

¹⁶ Coakley, Jay J. & Pike, Elizabeth, *Sports in society: issues and controversies*, 10. uppl.; British version, McGraw-Hill Education, London, 2009

¹⁷ Ibid, s.427

¹⁸ Ibid

händelser utan aktivt formar dem genom ramar och perspektiv som lyfts fram kring ämnen som inte är direkt relaterade till sport.¹⁹ Deras forskning blir därav en relevant utgångspunkt för vår analys av hur de svenska ishockeyspelarna gestaltades i svenska nyhetsmedier. Detta knyter även an till uppsatsens teoretiska utgångspunkt, gestaltningsteorin.

1.2.2 Forskning om sport och den ryska invasionen av Ukraina 2022

Forskningen om idrottens reaktioner på Rysslands invasion av Ukraina 2022 är under konstant utveckling. En stor del av den befintliga litteraturen fokuserar på internationella idrottsorganisationers beslut, sanktioner och idrottens relation till politik. Analyser om journalistisk gestaltning av idrott under väpnade eller politiska konflikter, i ett svenskt sammanhang, är begränsade och det är i detta mellanrum som vår studie placerar sig.

Flera studier belyser hur idrottare och idrottsorganisationer reagerade på invasionen. Chelsea Joliet och Carmen Melillo analyserar i sin studie "Of fighters and flags: combat sports grapple with the Russia-Ukraine conflict" hur två boxare, en från Ukraina och en från Ryssland, och deras karriärer påverkades av konflikten. I studien diskuterar de kring nationalistiska narrativ som skapas i samband med att ryska idrottare stängdes av medan ukrainska idrottare hyllades som hjältar. I studien kommer författarna fram till att detta markerar ett skifte där nationalism inte längre enbart används som ett marknadsföringsverktyg inom idrotten, utan även fungerar som ett sätt för privata idrottsorganisationer att ta politisk och moralisk ställning i en pågående konflikt. I sin avslutande diskussion lyfter Joliet och Melillo fram hur en alltmer utbredd nationalistisk retorik bidrar till att blanda krigets aktörer med idrottens utövare, där boxarna i ringen symboliskt kopplas till soldater i kriget.²⁰

Deras slutsatser är relevanta för denna studie då de visar hur idrottare i samtida konflikter reduceras till nationella symboler, och visar hur de ryska idrottarna konstrueras som problematiska medan de ukrainska idrottarna framställs som hjältar. Studien visar hur de ryska idrottarna dessutom hålls ansvariga för den ryska statens agerande trots att de inte uttryckt sitt stöd för kriget, flyttat från Ryssland och saknar politisk makt. Studien bidrar därmed till förståelsen av hur idrott inte enbart fungerar som en spegling av internationella

¹⁹ Coakley & Pike, 2009

²⁰ Joliet, Chelsea & Melillo, Carmen, "Of fighters and flags: combat sports grapple with the Russia-Ukraine conflict", *Journal of International Affairs*, Spring/Summer 2023, Vol. 75 Issue 2, s.195-207, (hämtad 2026-01-22), <https://content.ebscohost.com/cds/retrieve?content=>

konflikter, utan även som arena där politiska narrativ aktivt produceras och reproduceras av kommersiella aktörer.

Laura G. Purdy och Geoffery Z. Kohe skriver också om hur situationen såg ut för ukrainska idrottare, i detta fall basketspelare, efter invasionen av Ukraina 2022 i artikeln ”'I'm not a warrior, I'm a basketball player': A narrative on professional sport in troubled times”.²¹ I studien visar författarna att kriget i Ukraina underminerar sportens grundläggande antaganden och stabilitet samt dess kontinuitet och mobilitet. Ett centralt resultat är att spelarna tvingas förhandla sin identitet mellan sin yrkesroll, nationell lojalitet och personlig moral. Spelarnas berättelser visar ett aktivt motstånd mot att reduceras till politiska symboler, samtidigt accepterar de en representativ roll där idrott används för att signalera en nationell motståndskraft. Studien är av stor relevans då den visar hur idrottare i krigstid tilldelas ett moraliskt och nationellt ansvar som går ifrån deras professionella uppdrag som idrottare.

Även Leo Goretti problematiserar föreställningen om sportens neutralitet i studien ”The Sporting Sanctions against Russia: Debunking the Myth of Sports Neutrality”. Han visar hur de idrottsliga sanktionerna mot Ryssland efter invasionen av Ukraina 2022 tydliggör idrottens politisering.²² Genom en analys av dessa sanktionerna framgår att relationen mellan sport och politik historiskt varit nära sammanflätad.²³ I studien argumenterar Goretti för att de omfattande sanktionerna, såsom avstängningen av ryska lag och idrottare från internationella tävlingar, borde förstås som en del av ett större politiskt sammanhang snarare än som enbart politiska handlingar. Vid den här typen av händelser fungerar sporten direkt som en form av politiskt verktyg som också påverkar statens anseende internationellt.²⁴

Studien problematiserar även de beslut som fattas och sanktioner som genomförs. Den studerar dessutom frågan om vem som bär ansvar samt om huruvida det rör sig om en kollektiv bestraffning eller om det blir ett individuellt ansvar. Goretti lyfter också att det finns risker för inkonsekvens i studien. Detta då liknande idrottsliga åtgärder inte har tillämpats vid andra internationella konflikter, vilket gör en jämförelse mellan dessa svårare. Studien visar

²¹ Purdy, Laura G & Kohe, Geoffery Z, “ 'I'm not a warrior, I'm a basketball player': A narrative on professional sport in troubled times”, *International Review for the Sociology of Sport*, Sep 2025, Vol.60 Issue 6, s.1083-1101, (hämtad 2026-01-22), <https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1177/10126902241302856>

²² Goretti, Leo, ” The Sporting Sanctions against Russia: Debunking the Myth of Sport's Neutrality”, *Istituto Affari Internazionali (IAI)*, 2022-05-09, (hämtad 2025-11-17), <https://www.jstor.org/stable/resrep41318?seq=2>

²³ Ibid

²⁴ Ibid

tydligt att sport inte är ett neutralt ämne och att idrottsliga sanktioner är ett klart exempel på hur sport kan användas som internationell politik.²⁵

Det blir tydligt att sportens neutralitet är ett ämne som fortsatt behöver studeras. Detta då det skapar en större förståelse för idrottens komplexitet men även hur det kan påverka hur idrottare gestaltas. Att forska om detta ämne i en svensk kontext har därför mycket att vinna på i form av informationsluckor som fylls. Det bidrar dessutom till en fördjupad förståelse för hur svenska nyhetsmedier lyfter fram orsaker, förklaring, moraliska ställningstaganden och föreslagna handlingsvägar i krigstid och på så sätt kan problematisera svenska idrottares agerande och handlingar

En mer journalistiknära studie är Särkivuori och Lanines analys från 2024.²⁶ I sin studie "Journalistic Framing of Finnish Ice Hockey Club Jokerit in the Russian-Led Kontinental Hockey League" analyserar de hur finska medier gestaltade hockeyklubben Jokerit efter klubbens kopplingar till ryska oligarker och spel i KHL. I texten kommer författarna fram till att kritiska och politiserade gestaltningar uppstod först när externa politiska kriser - såsom protesterna i Belarus 2020 och invasionen av Ukraina 2022 - gjorde det omöjligt att upprätthålla en strikt uppdelning mellan sport och politik. Skiftet från en gestaltning som låg nära sporten till en mer problematiserande och sociopolitisk gestaltning i artiklarna blev tydlig. Detta var dock inte endast på sportjournalistikens initiativ utan var en tydlig utveckling för Finland som påverkades av hela det journalistiska och politiska klimatet i landet. Deras studie visar därmed hur sportjournalistik tenderar att vara reaktiv i sin samhällskritik och hur idrottsaktörer i efterhand laddas med moraliskt och nationellt ansvar.²⁷

Trots att forskningen visar hur invasionen förändrade idrottens institutioner, idrottarnas villkor och internationella sanktioner så saknas analyser av hur nationella medier gestaltar idrottare med kopplingar till Ryssland i denna kontext. Till skillnad från tidigare studier som främst fokuserar på organisationer, sanktioner eller individuella idrottare undersöker denna studie sportjournalistikens gestaltningar och hur dessa påverkades av Rysslands invasion av Ukraina och dess politiska innebörd. Studien bygger vidare på insikter

²⁵ Goretti, 2022

²⁶ Särkivuori, Joakim and Antti Laine, "Journalistic Framing of Finnish Ice Hockey Club Jokerit in the Russian-Led Kontinental Hockey League", *Media and Communication*, Article 8120, 2024-05-12, (hämtad 2025-11-20), <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/8120/3775>

²⁷ Ibid

från tidigare forskningen men väljer att rikta blicken mot nyhetsmediernas konkreta praktik och undersöka deras berättelser, ramar och publicistiska avvägningar i ett svenskt sammanhang. Denna studie bidrar inom detta fält genom att analysera hur svenska nyhetsmedier, genom journalistisk gestaltning, tillskriver svenska ishockeyspelare ett moraliskt ansvar i en militär konflikt.

(Vi har valt att plocka bort två vetenskapliga artiklar från detta avsnitt då vi ansåg att de inte var relevanta för vår uppsats.)

2. Teori

I detta avsnitt introduceras det teoretiska perspektivet som ligger till grund för denna studie och som har gett verktyg för att förstå hur medier konstruerar och prioriterar information. Gestaltningsteorin förklarar hur medier formar verklighetsuppfattningar genom urval, vinkling och framhävnig av vissa aspekter. Teorin gör det möjligt att studera hur svenska medier gestaltade svenska ishockeyspelare som spelade i KHL under och efter Rysslands invasion av Ukraina 2022.

2.1 Gestaltningsteorin

Denna studie utgår från gestaltningsteorin (The Framing Theory på engelska) som är ett av de mest centrala perspektiven inom medie- och kommunikationsforskning. Teorin bygger på antagandet att medier inte kan ge en fullständigt objektiv bild av verkligheten eftersom journalistiskt arbete alltid innebär urval, vinkling och prioritering.²⁸ Journalister måste välja vad som ska rapporteras, vilka aspekter som ska betonas och vilken information som ska utelämnas. Detta dels på grund av begränsningar i tid, resurser och utrymme, dels eftersom vissa berättelser anses mer nyhetsvärldiga och publikdragande än andra. Journalister behöver alltid göra val vilket innebär att nyhetsrapporteringen oundvikligen blir en konstruktion av verkligheten.²⁹

Robert Entmans teori om gestaltning erbjuder ett konkret analytiskt verktyg för att förstå dessa processer. Definitionen av gestaltning beskriver han som följande: “To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral

²⁸ Strömbäck, Jesper, *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, s.113–114

²⁹ Entman, 1993, s.51-58

evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.”.³⁰ Denna definition fångar kärnan i gestaltning: att medier inte bara rapporterar om världen utan också hjälper publiken att förstå hur den ska tolkas, vilka händelser som är angelägna, vilka aktörer som är ansvariga, vilka handlingar som framstår som rimliga och vilka som betraktas som moraliskt tveksamma. I denna studie används Entmans fyra komponenter som analytiska nivåer:

1. **Hur problemet konstrueras** - Om hur medierna formulerar problemen. Vilka frågor, handlingar eller konflikter som lyfts fram som centrala. Vilka dimensioner som betonas i nyhetsbevakningen.
2. **Mediernas förklaringar** - Orsaker, motiv eller strukturella faktorer som lyfts fram för att förklara spelarnas agerande.
3. **Moralen i mediebevakning** - Moraliska värderingar och bedömningar som journalistiken uttrycker, antingen explicit eller implicit.
4. **Mediernas föreslagna åtgärder** - Lösningar eller handlingsvägar som medierna signalerar eller rekommenderar.

Dessa nivåer kommer att användas i studien för att förstå hur och varför svenska medier gestaltar svenska ishockeyspelare med kopplingar till Ryssland på specifika sätt efter invasionen av Ukraina 2022. Genom att analysera texten går det att identifiera teman och perspektiv som dominerar rapporteringen. Det går då att kartlägga återkommande teman och narrativ som används i artiklarna och på så sätt synliggöra tolkningar av idrottarnas agerande som framstår som legitima, problematiska eller självklara i det mediala landskapet. På detta sätt ger gestaltningsteorin en struktur för att kartlägga och analysera de sätt på vilka medier skapar mening kring idrottares handlingar i en krigskontext och gör det möjligt att synliggöra vilka perspektiv som dominerar det svenska medielandskapet under denna period.

Den tredje komponenten, moraliska bedömningar (moral evaluation), är särskilt central i vår studie då den syftar på hur medierna formulerar vad som anses vara rätt eller fel, acceptabelt eller oacceptabelt och legitimt eller klandervärt. Moral är alltså inte bara något som kan uttryckas explicit, genom till exempel direkta omdömen eller kritik, utan också något som kan formuleras implicit genom ordval, perspektiv eller berättelser som lyfts fram i rapporteringen. När medierna gör vissa aktörers handlingar begripliga samtidigt som andra aktörers agerande framställs som tveksamma eller kontroversiella, deltar de i en moralisk

³⁰ Entman, 1993, s.51-58

värdering som påverkar publikens möjliga tolkningar.³¹ En moralisk gestaltning innebär att handlingar och aktörer bedöms utifrån normativa värden snarare än juridiska eller strukturella villkor. I denna studie är detta särskilt relevant då rapporteringen om de svenska spelarna i KHL i hög grad fokuserar på just lojalitet, ansvar och nationell tillhörighet.

Entmans bidrag till gestaltningsteorin är att han systematiserar tidigare forskning och på så sätt tydliggör hur gestaltning fungerar som en länk mellan text, makt och publikens tolkningar. Han menar att gestaltningar inte är neutrala utan ett uttryck för hur vissa problemdefinitioner och värderingar institutionaliseras i det offentliga samtalet.

Gestaltningsteorin, och synnerligen Entmans modell, kan dock kritiseras då begreppet gestaltning riskerar att bli analytiskt brett. Detta då all journalistik i någon mån bygger på urval och betoning. Vidare kan Entmans fyra funktioner i praktiken överlappa varandra, vilket innebär att en och samma medietext kan rymma flera gestaltande funktioner samtidigt och på så sätt försvåra tydliga analytiska avgränsningar. Teorin fokuserar dessutom främst på textens utformning och säger mindre om hur publiken faktiskt tolkar eller påverkas av mediegestaltningar. Trots dessa begränsningar erbjuder Entmans modell ett användbart och systematiskt ramverk för att analysera hur medier konstruerar problem, ansvar och moral i journalistisk rapportering.

3. Metod

I detta avsnitt beskrivs den metod som används i arbetet med att analysera hur svenska ishockeyspelare gestaltades i svenska medier under och efter den ryska invasionen av Ukraina 2022. I avsnittet redogörs först den kvalitativa textanalysen som tillämpas för att identifiera språkliga mönster. Därefter presenteras de analytiska kategorier vilket är baserade på Entmans fyra komponenter och som används som en kompletterande analysmodell i arbetet. Dessa utgör tillsammans ramarna för att systematiskt studera mediernas framställning, aktörers representation samt de underliggande värderingar som uttrycks i texterna.

3.1 Kvalitativ textanalys

För att undersöka problemformuleringen tillämpas en kvalitativ metod. Uppsatsens syfte är att analysera hur idrottarna gestaltas i artiklarna, hur nyhetstidningarna positionerar sig i frågan samt diskutera i vilken utsträckning gestaltningarna är skuldbeläggande och vem som

³¹ Entman, 1993, s.52

tillskrivs ansvar. Mot denna bakgrund framstår en kvalitativ analys som den bäst lämpade metoden för denna studien.

I boken *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap* beskriver Mats Ekström och Bengt Johansson att en kvalitativ språklig analys har som syfte att undersöka en text från ett språkligt perspektiv.³² Eftersom studiens fokus ligger på hur idrottarna gestaltas i de svenska nyhetstidningarna analyseras de språkliga mönster som förekommer i de utvalda artiklarna på både ord och satsnivå. För att komma åt de underliggande värderingarna och skapa en förståelse över hur språket används som ett styrmedel för olika synsätt menar Ekström och Johansson att detta är något som måste studeras.³³

För att genomföra analysen valdes de artiklar ut som ansågs mest relevanta för att representera mediernas täckning kring problematiken. Urvalet bestod av texter som ansågs ha en moralisk komplexitet som visar på ett problem. Eftersom många artiklar som publicerades under samma tidsperiod handlade om atleter och idrottare som befann sig i Ryssland under invasionen, gjordes en avgränsning till en slags idrott och mer specifikt ishockey. Avgränsningen motiveras dels av den moraliska komplexitet som syns i materialet, dels av att ishockey var en av de sporter det skrevs mest om under invasionen.

Eftersom studien är kvalitativ och syftar till att analysera hur spelarna gestaltas, snarare än hur ofta olika gestaltningar förekommer, har ett mindre men tematiskt material bedömts som metodologiskt ändamålsenligt. Materialet inkluderar nyhetsartiklar, krönikor och intervjuer. Detta val motiveras av att gestaltningar inte enbart formas i nyhetsrapporteringen utan även i mer tolkande journalistiska genrer, såsom i krönikor och intervjuer.

Det fanns många artiklar som nämnde invasionen men som var kopplade till andra idrotter, som bara presenterade resultat från matcher eller inte var relevanta i tiden, som valdes bort. De artiklar som valdes lästes igenom för att få en överblick över vad de rapporterade om och hur detta skrevs, de artiklar som inte ansågs vara relevanta valdes sedan bort. De artiklar som valdes ut för studien analyserades sedan med Entmans fyra komponenter, vilka presenteras i nästkommande avsnitt.

³² Ekström, Mats & Johansson, Bengt (red.), *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*, Tredje upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2019

³³ Ibid, s.236

3.2 Entmans fyra komponenter

Analysen av de utvalda artiklarna utgår från Entmans fyra komponenter. Dessa är följande: hur problemet konstrueras, mediernas förklaringar, moralen i mediebevakning och mediernas föreslagna åtgärder.³⁴ Dessa komponenter användes som teman och kategorier, där artiklarnas innehåll delades upp utifrån respektive komponent. Komponenterna fungerar som ett verktyg för att möjliggöra en systematisk analys och strukturera textmaterialet.

För att synliggöra komponenterna i de utvalda artiklarna kategoriserades och markerades stycken och delar enligt vilka komponenter de ansågs tillhöra. Detta för att kategorisera och se om det finns en överlappning mellan komponenterna. Entmans första komponent, hur problemet konstruerades, var en av de kategorier som var tydligast i de flesta artiklarna. I detta fall blev det vad som ansågs vara "motivationen" till artikeln. Till exempel om det skrevs direkt om en spelare som lämnade eller stannade och att det var problemet. Problemen som hittades kunde också vara hur svårt det var att lämna eller baserat på en sportslig grund. Den andra komponenten var mediernas förklaringar på dessa problem. Dessa yttrade sig i hur spelarna inte hade råd att lämna, hur det var svårt för hela familjen eller att klubben inte tillät det. Vissa texter saknade också en direkt förklaring på problemen utan handlar istället mer om problemen utan förklaring och konsekvenserna.

Moralen i mediebevakningen, den tredje komponenten, diskuterades mycket i artiklarna. Detta handlade ofta om skuldbeläggande och vem som var ansvarig. I en del av artiklar presenterades idrottarna som offer som hade varit med om en traumatisk upplevelse och där Rysslands moral ifrågasattes. I andra artiklar var det idrottarnas moral som direkt ifrågasattes. Den fjärde komponenten föreslagna åtgärder var den komponenten som ibland var svårast att tolka och koppla till artiklarna. I många artiklar är den enda föreslagna åtgärden att spelarna ska lämna, även om detta inte problematiseras.

Efter att styckena kategoriseras i de komponenter som ansågs mest relevanta analyserades de som en större helhet för att kunna göra generaliseringar. Detta gjordes för att kunna jämföra till exempel vem som kom till tals i de olika artiklarna och undersöka om det stämmer överens mellan de olika tidskrifterna eller om det skiljer sig åt.³⁵

³⁴ Entman, 1993, s.52

³⁵ Ibid

4. Material och urval

Det valda materialet hittades genom att söka efter artiklar från tjänsten *Retriever Researcher* (mediarkivet). I denna uppsats har ett centralt metodiskt val varit att analysera rapporteringen från tre rikstäckande svenska dagstidningar: *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* och *Expressen*. I sökningarna låg det ett fokus på rikstäckande dagstidningar med stor spridning och starkt inflytande. Dessa medier har i hög grad ett stort genomslag i den svenska offentligheten och därmed ett betydande inflytande över hur samhällsfrågor gestaltas, tolkas och värderas i journalistik rapportering.

Genom att inkludera både kvällstidningar och morgontidningar möjliggörs en jämförelse mellan olika journalistiska traditioner och hur dessa påverkar gestaltningen av idrott i politiskt laddade sammanhang. Det fanns flera artiklar publicerade i andra svenska tidningar men de tidningar som valdes hade bredast täckning och flest relevanta artiklar för studien. Detta gör dem särskilt relevanta för att analysera hur svenska ishockeyspelare som spelade i KHL gestaltades i svenska nyhetsmedier under och efter invasionen av Ukraina 2022.

För att hitta relevanta artiklar i *Retrievers* mediearkiv användes specifika sökbegrepp och inställningar för att avgränsa och precisera sökningen. Inledningsvis gjordes bredare sökningar med fler tidningar och längre tidsperioder. Efter genomläsning av det material som identifierades specificerades sökningen ytterligare, för att identifiera artiklar som berörde ämnet mer direkt, genom mer specifika nyckelord som nämns nedan. Artiklar publicerade efter 2022 bedömdes som mindre relevanta, då de i lägre grad var ifrågasättande eller aktuella i relation till studiens syfte.

Det fanns även ett större antal artiklar i regionala tidningar, men dessa valdes bort eftersom de inte hade samma spridning och ofta var mer lokalt förankrade. De tidningar som slutligen valdes ut var därför *Aftonbladet*, *Expressen* och *Dagens Nyheter*. För att identifiera relevanta artiklar inom dessa tidningar användes sökbegrepp såsom ”Ryssland”, ”KHL”, ”ishockey”, ”svenskar” och ”Sverige” i olika kombinationer. Därefter identifierades de spelare som det rapporterats mest om och där moraliska ställningstaganden förekom i rapporteringen. Dessa spelares namn användes sedan som sökord för att samla in artiklar som behandlade dem. Spelarna som söktes på då var ”Jakob Lilja”, ”Lasse Johansson”, ”Lucas Wallmark” och ”Fredrik Claesson”.

Vissa artiklar sorterades därefter bort, bland annat texter från TT som publicerats i flera tidningar med identiskt innehåll, artiklar som inte berörde att spelarna hade spelat eller

spelade i Ryssland, samt artiklar där fokus enbart låg på matchresultat. Efter dessa avgränsningar valdes sammanlagt nio artiklar från de tre tidningarna. Fördelningen var fyra artiklar från *Aftonbladet*, tre från *Expressen* och två från *Dagens Nyheter*.

De utvalda artiklarna representerar olika journalistiska genrer, där både nyhetsartiklar, intervjuer och opinionstexter ingår. Detta urval möjliggör en analys av hur gestaltningar av ansvar, moral och handlingsutrymme uttrycks inom olika journalistiska former, snarare än att begränsas till en enskild genre.

Urvalet är begränsat, vilket också speglas i analysen då det påverkar möjligheten för bredare generaliseringar. Då detta ämne inte är något som har forskats mycket om innan finns det dock flera aspekter som fortfarande är relevanta att analysera trots begränsningarna. I de artiklar som valdes ut fanns det en stor moralisk problematik som fortfarande är relevant att undersöka.

En aspekt som påverkat vårt urval är bristen på kvinnliga artikelförfattare, aktörer och idrottare i sportbevakningen. Eftersom studien fokuserar på svenska ishockeyspelare i KHL är det främst manliga spelare och experter som förekommer i artiklarna. Denna skevhet i materialet är värt att uppmärksamma eftersom den speglar den faktiska representationen i svenska medier och belyser hur sportjournalistik ofta är könsbundet. Att detta finns i materialet påverkar analysen, men är samtidigt en realistisk spegling av mediebevakningen under perioden.

5. Idrott, sanktioner och KHL: En kontextuell översikt

Idrotten har historiskt ofta setts som neutral, men politiska konflikter har visat sig påverka både internationella tävlingar och idrottarnas villkor. I detta avsnitt ges en översikt över internationell idrott i relation till sanktioner och politiska händelser med fokus på Ryssland och Kontinental Hockey League (KHL). Här sammanfattas viktiga fakta kring reaktioner från idrottsvärlden efter den ryska invasionen av Ukraina 2022 samt KHL:s struktur, ligans kopplingar till den ryska statsmakten och vilka konsekvenser invasionen medförde för ishockeyspelare och ishockeyklubbar.

5.1 Reaktioner från idrottsvärlden efter den ryska invasionen av Ukraina 2022

År 2007 beslutade IOK att vinter-OS 2014 skulle hållas i Sotji. Endast ett år senare intervenerade ryska styrkor i den georgiska regionen Sydossetien. I samband med att vinter-OS 2014 närmade sig sitt slut genomförde Ryssland även invasionen och den

efterföljande annekteringen av Krimhalvön. Trots den fortsatta ryska ockupationen valde FIFA att förlägga herrarnas fotbolls-VM 2018 till Ryssland.³⁶

Den 24 februari 2022 markerade dock ett tydligt brott från sportens tidigare hållning av neutralitet, och responsen från internationella idrottsorganisationer förändrades markant. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina ledde till en betydligt mer omfattande och samordnad reaktion från både redaktioner och organisationer. IOK konstaterade att den ryska attacken bröt mot den olympiska freden och uppmanade den 28 februari samtliga internationella specialidrottsförbund att utestänga ryska idrottare från sina tävlingar. Kort därefter följde Internationella paralympiska kommittén (IPK) samma linje och meddelade den 3 mars att ryska och belarusiska idrottare skulle uteslutas från deltagande i de paralympiska spelen.³⁷

Reaktionen var emellertid inte begränsad till IOK. Nästan 40 sport- och kulturministrar från olika länder, inklusive G7—Storbritannien, Japan, Tyskland, Italien, Frankrike, Kanada och USA—uppmanade i ett gemensamt uttalande idrottsförbund att avbryta sina kontakter med Ryssland som en markering av stöd för Ukraina. Uppmaningen hörsammades internationellt, och flera internationella idrottsorganisationer avslutade samarbeten med Ryssland och utestängde ryska lag från internationella tävlingar.³⁸

Både FIFA (Fédération Internationale de Football Association) och IIHF (International Ice Hockey Federation) vidtog ytterligare åtgärder. IIHF beslutade att bannlysa alla ryska idrottare från internationellt tävlande.³⁹ Beslutet motiverades med att den ryska ishockeyfederationen inte tillräckligt hade ingripit mot eller övervakat beteenden bland lag och publik som representerade landet. IIHF hänvisade bland annat till organiserade skyltar och affischer, som inte bedömdes vara handgjorda, samt att klubbar delat bilder av dessa på sociala medier.⁴⁰

³⁶ Katsarova, Ivana, "Russia's war on Ukraine: Impact on athletes and sports competitions", *A a glance*, European Parliament, 2022-04-02, (hämtad 2025-11-17), [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA\(2022\)729373](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2022)729373)

³⁷ Katsarova, 2022

³⁸ Ibid

³⁹ International Ice Hockey Federation (IIHF), "IIHF Council takes definitive action over Russia, Belarus", 2022-02-28, (hämtad: 2025-11-19) https://www.iihf.com/en/news/32301/iihf_council_announces_decisions_over_russia_belar

⁴⁰ Ibid

FIFA och UEFA (Union of European Football Associations) meddelade initialt att Ryssland skulle tillåtas tävla under namnet "Football Union of Russia". Efter omfattande kritik från flera länder som vägrade spela mot ryska lag, däribland Polen, Sverige och Tjeckien, reviderades beslutet.⁴¹ FIFA och UEFA valde därefter att suspendera samtliga ryska lag, både klubbtag och landslag. Samtidigt uttryckte organisationerna sin fulla solidaritet med Ukraina och dess befolkning, och framhöll sin förhoppning om en snabb lösning på konflikten.⁴² Trots tydliga direktiv och en stor rapportering av händelsen har debatten i svenska medier inte minskat. Frågan om hur idrottare och lag ska förhålla sig till Ryssland är fortfarande aktuell.

Efter den ryska invasionen av Ukraina hade det internationella fotbollsförbundet (FIFA) och det internationella ishockeyförbundet (IIHF) skilda riktlinjer för om utländska spelare kunde bryta sina kontrakt i Ryssland utan att riskera sanktioner. Detta ledde till att svenska fotbollsspelare och ishockeyspelare fick olika förutsättningar och agerade på olika sätt. FIFA tillät kontraktbrytningar utan påföljder, medan IIHF valde att inte göra det. Det var därför upp till varje enskild ishockeyspelare att lösa sig ur sina kontrakt själva.^{43 44}

5.2 Kontinental Hockey League (KHL)

Kontinental Hockey League (KHL) är en internationell ishockeyliga som grundades 2008 i Ryssland. Syftet med ligan var att komplettera och delvis utmana den amerikanska ligan, NHL (National Hockey League). Ligan består idag av i huvudsak ryska klubbar men inkluderar även lag från andra länder. Idag spelar lag från Ryssland, Belarus, Kazakstan och Kina i ligan. Förr har lag från bland annat Finland, Kroatien, Lettland och Slovakien spelat i ligan. Det var i samband med den ryska invasionen av Ukraina 2022 som den finska klubben Jokerit och den lettiska klubben Dinamo Riga valde att lämna KHL.⁴⁵

⁴¹ Katsarova, 2022

⁴² Fédération internationale de football association (FIFA), "FIFA/UEFA suspend Russian clubs and national teams from all competitions", 2022-02-28, (hämtad 2025-11-19).

<https://www.fifa.com/en/articles/fifa-uefa-suspend-russian-clubs-and-national-teams-from-all-competitions>

⁴³ Ibid

⁴⁴ International Ice Hockey Federation (IIHF), 2022

⁴⁵ Forsberg, Tuomas, "Sport as cultural statecraft: Russia and the Kontinental Hockey League", i boken: Forsberg, Tuomas & Mäkinen, Sirke, *Russia's Cultural Statecraft*, 2021, Routledge, E-bok, (hämtad 2025-11-17) <https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781003141785/russia-cultural-statecraft-tuomas-forsberg-sirke-mäkinen?refId=3570d5a6-081e-4868-a67d-f05f92f90444&context=ubx>

Idag ses KHL som en av de ledande professionella hockeyligorna i världen men den har påverkats av politiska och ekonomiska faktorer.⁴⁶ En av huvudsponsorerna är det statsägda gasbolaget Gazprom och ligan grundades på initiativ av Rysslands president Vladimir Putin. Ligan är idag tätt ihopkopplad med Putin då ett flertal av de ryska klubbarna i KHL ägs av affärsmän och oligarker med nära band till den ryska presidenten.⁴⁷ Detta har bidragit till att KHL ofta tolkas som mer än enbart en ishockeyliga. Det anses även fungera som en professionell idrottsorganisation som används som ett verktyg för rysk statlig påverkan där gränsen mellan sport, ekonomi och politik i praktiken blir flytande.

6. Analys

Efter invasionen av Ukraina väcktes diskussionen om de svenska spelarna som befann sig i KHL. Rysslands aggressioner mot sina grannländer är något som tidigare skapat stort intresse i svenska nyhetsmedier. Detta speglades även i rapporteringen av aggressionerna mot Ukraina och spred sig till sportjournalistiken som väckte frågan om agerande och moral hos svenska idrottare. Debattartiklar publicerades, experter intervjuades och olika organisationer uttalade sig om situationen. Intresset var stort och svenska medier rapporterade flitigt med ett stort fokus på de svenska spelarna som spelade i den ryska ligan. Ett flertal artiklar publicerades och diskuterade hur de svenska spelarna agerade och väckte diskussioner om moral, ekonomi och kriget i Ukraina. I enlighet med Entmans gestaltningsteori har artiklarna analyserats genom fyra komponenter. Dessa komponenter är: hur problemet definieras, vilka orsaker som anges, vilka moraliska värderingar som uttrycks samt vilka lösningar som föreslås i svenska nyhetsmedier.⁴⁸ Dessa delar motsvarar uppsatsens forskningsfråga och ligger till grund för följande analysavsnitt.

6.1 När pucken hamnar i fel zon: Hur problemet konstrueras

I tidningarna problematiserade de svenska spelarnas fortsatta spel i KHL under och efter invasionen av Ukraina 2022. Spelarnas val att stanna kvar i eller lämna Ryssland blev snabbt ett föremål för offentlig debatt. De svenska ishockeyspelarnas professionella situation kom att placeras i ett politiskt och moraliskt sammanhang där idrottsliga beslut kopplades till frågor

⁴⁶ Nationalencyklopedin, "KHL", *NE Nationalencyklopedin AB*, (hämtad 2025-11-18), <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/adult/khl>

⁴⁷ Forsberg, 2021

⁴⁸ Entman, 1993

om bland annat ansvar och solidaritet. Situationen konstruerades i form av ett problem som spelarna var tvungna att ta ställning till och lösa, detta trots bland annat kontrakt och ekonomiska hinder.⁴⁹

Ett flertal artiklar framställde deras närvaro i ligan som ett moraliskt och politiskt problem, där beslutet att stanna kvar sågs som ett implicit ställningstagande. Det uttrycktes förväntningar från tidningarna om att svenska spelare skulle välja att bryta sina kontrakt, eller åtminstone ta avstånd från kriget offentligt. Diskussionen rörde ofta moral, lojalitet, solidaritet och professionella villkor.⁵⁰ Problemet definierades på så sätt inte bara som ett sportsligt dilemma, utan som ett värdegrundsväl där spelarnas val kom att kopplas till Sveriges ställning i konflikten. På detta sätt illustrerar materialet hur medier genom sin gestaltning påverkar hur publiken tolkar ett fenomen och vilka aspekter som framstår som centrala.

I rapporteringen om målvakten Lasse Johansson blev denna process tydlig. *Expressen* inleder artikeln ”Frölundas Lasse Johanssons första ord om tiden i Ryssland” med att lyfta Johanssons sportsliga status genom beskrivningar som ”Guldmålvakten”.⁵¹ Journalisten Stefan Nilsson skriver om Johanssons karriär och hur han rankades som en av ligans bästa målvakter under sin tid i Ryssland. En gestaltning som påminner läsaren om vilken profil Johansson är och vilken framgångsrik karriär han har haft. Nilsson skiftar sedan fokus till hans val att fullfölja säsongen i SKA Sankt Petersburg, Johansson valde att spela klart säsongen med sitt klubbtag för att sedan lämna och flytta hem till Sverige och skriva på för hockeyklubben Frölunda HC.⁵² Under ingressen finns det två bilder, en på Johansson som firar SM-guld med Frölunda 2016 och en på honom i Tre Kronor. Bilden på målvakten från Tre Kronor för tankarna till landslaget och Johansson som svensk representant. Genom att låta Johansson ”förklara” sitt beslut i artikeln skapades en förväntan om att hans handling krävde försvar, något som stärker gestaltningsteorins poäng om att problem inte uppstår av sig själva, utan genom hur medierna ramar in dem.⁵³

⁴⁹ Nilsson, Stefan, ”Frölundas Lasse Johanssons första ord om tiden i Ryssland”, *Expressen*, 2022-05-18, (hämtad: 2025-11-17),

<https://www.expressen.se/sport/hockey/shl/frolundas-lasse-johanssons--forsta-ord-om-tiden-i-ryssland/>

⁵⁰ Ibid

⁵¹ Ibid

⁵² Ibid

⁵³ Ibid

Liknande mönster går att se i *Expressens* artikel ”Svenske Jakob Lilja klar för Dynamo Moskva i KHL”.⁵⁴ Till skillnad från Lasse Johansson så valde Lilja att inte lämna Ryssland. Han valde att skriva på ett nytt kontrakt kort innan den ryska invasionen och hävdade senare att han inte hade de ekonomiska möjligheterna att köpa sig ut från sitt kontrakt och att han har varit “våldigt tydlig med att jag vill bryta det”.⁵⁵ I artikeln används, precis som i artikeln med Johansson, bilder på Lilja från när han spelade för det svenska landslaget, Tre Kronor.⁵⁶ En gestaltning som kopplar tankarna till Lilja som en svensk representant. Den gestaltade normen i texterna var att en moralisk spelare lämnar Ryssland och den som stannar gör det av fel skäl.

Även i artikeln “Agenten Aljosa Pilko om kritiken mot svenskar i KHL” visas hur medierna genom sin gestaltning riktar fokus mot vissa aktörer och stärker en viss förståelse av problemet.⁵⁷ I artikeln presenteras ishockeyagenten Aljosa Pilko som en maktfigur med ett stort inflytande över de svenska spelarna och som en av anledningarna till att spelarna stannade kvar i Ryssland. Citat som “ingen har rätt att döma dem” placeras i ett sammanhang som både försvarar och misstänkliggör honom. I artikeln uttrycker han sitt stöd för sina spelare och menar att ett “avbrutet kontrakt kan få konsekvenser som påverkar resten av hans spelares liv”.⁵⁸ Pilko beskriver att spelarna kämpar hela livet för att få en sådan här möjlighet som faktiskt ger chansen att betala sina och deras barns framtid. I artikeln citeras han:

Även Aljosa Pilko menar att ett avbrutet kontrakt kan få konsekvenser som påverkar resten av hans spelares liv. De har kämpat hela deras liv för att slutligen få den här möjligheten. Att under några år tjäna bra pengar. Se vad de här spelarna är efter 35. De

⁵⁴ Störlinge, Svante & Svensson, Johan, “Svenske Jakob Lilja klar för Dynamo Moskva i KHL”, *Expressen*, 2022-08-01, (hämtad 2025-11-17), <https://www.expressen.se/sport/hockey/svenske-jakob-lilja-klar-for-dynamo-moskva-i-khl/>

⁵⁵ Ibid

⁵⁶ Pettersson, Tomas & Svensson, Johan, “Agenten Aljosa Pilko om kritiken mot svenskar i KHL”, *Expressen*, 2022-05-03, (hämtad 2025-11-17), <https://www.expressen.se/sport/hockey/svarar-pa-kritiken-det-ar-hundra-procent-orattvist/>

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Ibid

har satsat sin barndom, sitt liv, allt på hockeyn. Nu står de där med trasiga knän, sargade axlar, nedbruten fysik - och ingen högre utbildning.⁵⁹

Han berättar att spelare ofta står med “trasiga knän, sargade axlar och bruten fysik och ingen högre utbildning”. Han beskriver att spelarna inte är utbildade, insatta och att de dessutom hela deras karriär har fått höra att de inte ska uttrycka sig politiskt. Han poängterar också detta genom att säga “de är ju bara idrottare. De är inte nog utbildade, inte nog insatta i situationen, de är inga politiker”.⁶⁰

Fokuset vänds sedan till det moraliska ansvaret Pilko har som agent. Journalisterna Tomas Pettersson och Johan Svensson ställer frågan “hur är det med ditt eget moraliska ansvar? Att du fortsätter göra affärer med Ryssland?” varpå de sedan skriver ut “(tystnad)” och att Pilko sedan svarar att “det där är en tuff fråga” innan han blir tyst igen innan han ger sitt slutliga svar “Jag tänker så här: Vi jobbar med sport. Med idrottare. Vi har inget att göra med vad som pågår rent politiskt i de här länderna. Det är mitt svar”.⁶¹ Ett svar som även får avsluta artikeln.

Genom att ställa frågor om detta skapas en berättelse där agenten, och inte bara spelarna, framstår som en möjlig förklaringsmodell till varför de svenska spelarna fortfarande finns kvar och spelar i KHL. Här syns det tydligt hur gestaltningsteorin hjälper till att förstå hur medierna definierar vilka aktörer som är ansvariga och vilka aspekter som ska uppfattas som problematiska. I artikeln skriver journalisterna om Pilko som en maktfigur som inte bara hjälper sina spelare att få attraktiva kontrakt utan även som en beskyddare av spelarna. I artikeln får han ett tolkningsföreträdande kring spelarnas livsvillkor och kan förklara sina spelares val och på så sätt legitimera deras beslut att fortsätta sina karriärer i KHL. Genom detta tolkningsföreträdande framstår Pilko som den som definierar problemet och spelarnas val, vilket visar hur medierna aktivt är med och formar förståelsen av situationen.

I *Dagens Nyheters* rapportering är även den moraliserande ramen central i artikeln “KHL-svenskarna utesluts inte i Tre Kronor: 'Pengar går före moral'” skriven av journalisten

⁵⁹ Pettersson & Svensson, 2022

⁶⁰ Ibid

⁶¹ Ibid

Pelle Strandman.⁶² Artikeln handlar om det Svenska ishockeyförbundets agerande i frågan om svenska spelare som spelar i KHL ska få representera Tre Kronor. Med rubriken “Pengar går före moral” definieras konflikten redan från början.⁶³ Genom att gång på gång använda uttrycket att spelare “representerar” klubbar med band till Putin stärks även den symboliska länken mellan idrott och politik, en länk som tidningarna konstruerar och förstärker i sin rapportering. I texten skriver Strandman: “Men delta kan däremot svenska spelare vars löner potentiellt betalas av klubbägare med nära band till Putin”. Spelarna blir i denna gestaltning inte bara idrottare utan även bärare av politiska värden.

Aftonbladets Marcus Leifby gör genom sina opinionstexter en förstärkning av detta genom en skarp retorik där spelarna kopplas direkt till krigets konsekvenser. Redan i ingressen i artikeln “Leifby: Hur fan kunde ni?” beskrivs en spelare som en “blåögd svensk gosse” som har “skrivit på för en rysk ishockeyklubb i Vladimir Putins favoritliga” sedan fortsätter han med att rikta hård kritik mot de svenska spelarna med “Vissa gör vad som helst för pengar, dumma svenska hockeypojkar är beredda att gå ett steg längre.”⁶⁴ I texterna gör han ett flertal referenser till massgravar, statsägda företag och Putins krets och placeras på så sätt de svenska spelarna i en moralisk gråzon där deras val inte bara uppfattas som omoraliska utan även som potentiellt bidragande till krigets finansiering.⁶⁵ Dessa exempel visar hur mediernas gestaltning strukturerar både problemets innehåll och hur det påverkar publikens förståelse av aktörernas ansvar.

I en annan artikel från *Aftonbladet*, ”Bryter tystnaden efter KHL-flykten”, lyfts Lucas Wallmark fram som ett positivt exempel redan i rubriken⁶⁶. Wallmark valde att lämna sin klubb CSKA Moskva tillsammans med lagkamraten Joakim Nordström kort efter den ryska invasionen och ska ha avstått omkring 10–12 miljoner kronor för att kunna göra detta.⁶⁷

⁶² Strandman, Pelle, “KHL-svenskarna utesluts inte i Tre Kronor: ‘Pengar går före moral’”, *Dagens Nyheter*, 2022-04-14, (hämtad 2025-11-17),

<https://www.dn.se/sport/khl-svenskar-utesluts-inte-i-tre-kronor-pengar-gar-fore-moral/>

⁶³ Pettersson & Svensson, 2022

⁶⁴ Leifby, Marcus, “Leifby: Hur fan kunde ni!”, *Aftonbladet*, 2022-09-04, (hämtad: 2025-11-17),

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/j19Ogw/leifby-hur-fan-kunde-ni>

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Käck, Andreas, “Bryter tystnaden efter KHL-flykten”, *Aftonbladet*, 2022-05-02, (hämtad: 2025-11-17)

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/28zMdy/lucas-wallmark-talar-ut-om-flykten-fran-khl-och-cska-moskva>

⁶⁷ Ibid

Genom att framställa Wallmark på ett positivt sätt redan i inledningen skapas en kontrastgestaltning där han blir framställd som hjälten som lämnar “arméns lag”, avstår miljonbelopp och “sätter ner foten mot kriget”.⁶⁸ Han citeras i artikeln och jämför sin uppoffring med vad ukrainska familjer förlorar och menar att det är ”egentligen ingenting att tala om ens”.⁶⁹ Genom att betona uppoffring, integritet och moral i artikeln etableras ett slags målbild om hur en svensk elitidrottare bör agera. Samtidigt utelämnas detaljer om hans faktiska avtal och omständigheterna kring hans avhopp.⁷⁰ Gestaltningen tydliggör återigen hur medierna inte bara beskriver verkligheten, utan aktivt formar vilka handlingar som framstår som rätta eller felaktiga.⁷¹

Genom att konsekvent rama in spelarnas agerande i relation till kriget i Ukraina, snarare än till deras idrottsliga prestationer eller kontraktuella villkor, definieras frågan som en värdegrundsfråga snarare än ett professionellt dilemma. Gestaltningen präglas av tydliga moraliska kontraster där vissa handlingar framstår som föredömliga och andra som klandervärda. Spelare som lämnar KHL framställs som moraliskt ansvarstagande, medan de som stannar konstrueras som bärare av problematiska värderingar. Samtidigt kopplas spelarnas individuella val till nationella och politiska symboler. Detta syns exempelvis genom återkommande referenser till landslaget, Tre Kronor, och till KHLs kopplingar till den ryska staten. På detta sätt visar materialet hur mediernas gestaltning inte enbart handlar om att rapportera idrottsliga beslut, utan även om att definiera vilka handlingar som framstår som förenliga med svensk nationell identitet och moraliskt ansvar i krigstid.

6.2 Passningar och bortförklaringar: Hur medierna förklarar spelarnas val

Det framträder ett tydligt mönster i mediebevakningen om hur spelarnas beslut att stanna eller lämna i KHL beskrivs. Svenska medier väljer att speciellt lyfta fram två huvudmotiv, ekonomi och moral, som blir centrala i hur spelarna gestaltas. Genom gestaltningsteorins ramverk går det att se hur medierna selektivt väljer vilka orsaker som betonas och vilka röster som får legitimera dessa förklaringar. Ekonomiska motiv, som höga löner och svårigheter att köpa sig ur kontrakten, lyfts ofta fram via spelarnas egna citat. Samtidigt förstärks den moraliska dimensionen genom journalister som Marcus Leifby. Redan i rubriker som “Ska Putins pojkar

⁶⁸ Käck, 2022

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Ibid

⁷¹ Entman, 1993

spela för Tre Kronor i VM?” placeras spelarnas val i en politisk och etisk kontext där ekonomin framställs som en bortförklaring i stället för en legitim och rimlig anledning.⁷²

I vissa artiklar framställs spelarna som individer som befinner sig i en omöjlig situation, bundna av kontrakt de inte har möjlighet att bryta. Intervjun med Jakob Lilja är ett tydligt exempel där han tillåts berätta sin berättelse om den ekonomiska oförmågan och brist på handlingsutrymme. Genom återkommande citat som “Jag har inte råd att köpa mig ut” skapas en bild av en spelare som fallit offer för systemet.⁷³ Det är en form av gestaltning där journalisten aktivt väljer att tona ned de moraliska anklagelserna och i stället framhäva de hinder som finns. Vid ett flertal tillfällen i artikeln citeras Lilja när han menar att det är den ekonomiska situationen som avgjort hans situation. Lilja skrev på kontraktet innan invasionen av Ukraina, och har därefter inget annat val än att stanna kvar.⁷⁴ Han menar på att han inte har råd att köpa sig ur sitt kontrakt och att han varit “våldigt tydlig med att jag vill bryta det”.⁷⁵ Ett flertal gånger i artikeln upprepas det att det är den ekonomiska aspekten som varit avgörande, han citeras: "Den ekonomiska möjligheten har jag inte. Det är helt enkelt mer pengar än vad jag äger".⁷⁶ Journalisterna ställer därefter frågan om hela hans årslön från föregående år i Kazakstan hade täckt den summan varpå Lilja svarar “Nej, det hade det inte gjorts”.⁷⁷

Samtidigt ser man en motsatt ram i andra texter, där ekonomiska argument avfärdas som svepskäl. Marcus Leifby placerar till exempel spelarnas ekonomiska resonemang i ett ironiserande ramverk där han beskriver deras förklaringar som “goddag-yxskaft-nivå” och ställer sig frågan “skäms de inte?”.⁷⁸ I många av artiklarna kommer inte heller spelarna som

⁷² Leifby, Marcus, “Leifby: Ska Putins pojkar spela för Tre Kronor i VM?”, *Aftonbladet*, 2022-05-02, (hämtad: 2025-11-17), <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/a79q4A/ska-khl-spelare-fa-representera-sverige-i-ishockey-vm-marcus-leifby>

⁷³ Störlinge & Svensson, 2022

⁷⁴ Ibid

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Ibid

⁷⁷ Ibid

⁷⁸ Leifby, 2022A

det diskuteras om till tals alls. I stället används citat från tidigare pressutskick eller andra intervjuer.^{79 80}

Skillnaden är stor mellan spelarna som individer och som atleter. I ett flertal av fallen ligger de moraliska besluten tätt kopplade till spelarna på individnivå, medan deras sportsliga bedrifter oftare kopplas till landslag och klubbtag. I artikeln "Fredrik Claesson stannar i CSKA Moskva" i *Aftonbladet* blir detta tydligt när journalisten Jonatan Pinheiro Diamant skriver om den svenska ishockeyspelaren Fredrik Claesson. I introduktionen av Claesson beskrivs han till exempel som "en av guldhjältarna när Sverige vann junior-VM 2012".⁸¹ En mening som kopplar Claesson till sin atletiska karriär och sina idrottsliga framgångar, men när det handlar om beslutet att spela för en rysk klubb i KHL formuleras det i stället som en personlig handling. I artikeln skriver Pinheiro Diamant bland annat att "nu står det klart att Fredrik Claesson blir CSKA Moskva trogen" och "Fredrik Claesson väljer att spela vidare i KHL".⁸² Genom att fokusera på Claessons aktiva val framstår hans handlingar som ett moraliskt ställningstagande. Detta visar hur journalistisk gestaltning inte bara beskriver spelarnas handlingar utan även hur det skapar en tolkning av deras moral och ansvar, där individuella beslut framställs som centrala för läsarens förståelse av situationen.

Spelarna rör sig ständigt mellan offentliga och privata rum. De kan beskrivas som både en del av ett lag, atleter med "fans" och offentliga personer. Samtidigt framställs de, i stunder av beslut, som privata individer som agerar utifrån sitt eget val. Denna gräns suddas ytterligare ut när medierna förklarar deras beslut. De är ishockeyspelare som förväntas stå till svars för sina handlingar, samtidigt som deras ekonomiska möjligheter och moraliska kompass som landsmän ställs i fokus. På så sätt blir deras privata ekonomi något offentligt. Ett återkommande mönster i rapporteringen är att spelarnas privatekonomi blir föremål för offentlig granskning. Spelarnas löner, kontraktslängd och eventuella utköpssummor diskuteras i artiklarna och spelarna får ofta själva inte möjlighet att kommentera uppgifterna. I artiklarna där detta diskuteras och journalisterna skriver om "miljonkontrakt" eller "dubbla årslöner"

⁷⁹ Leifby, 2022A

⁸⁰ Pinheiro Diamant, Jonatan, "Fredrik Claesson stannar i CSKA Moskva", *Aftonbladet*, 2022-12-24, (hämtad 2025-11-17), <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/dwvv5J/fredrik-claesson-stannar-i-ryssland-och-cska-moskva>

⁸¹ Ibid

⁸² Ibid

används dessa uppgifter för att implicit värdera spelarnas moraliska karaktär.⁸³ Därmed blir spelarnas privatekonomi ett argument i den moraliska diskussionen snarare än ett neutralt faktum.

Målvakten Oscar Dansk fullföljde säsongen för Spartak Moskva och får tala ut om sin upplevelse i *Dagens Nyheter*. I artikeln ”KHL-svenskarna om besluten – när vissa stannade och andra försvann” citeras han:

Det tog väldigt känslomässigt på mig, så det var en del avvägningar jag behövde ta när jag var i Ryssland. Det är en situation som jag aldrig trott att jag skulle befinna mig i och det var väldigt tungt, säger han. För mig var det en väldigt komplicerad kontraktssituation. Jag kände att jag inte kunde ta mig ut. Jag visste att jag hade ett år kvar på kontraktet och kunde bli återbetalningsskyldig. Och kan jag inte betala tillbaka pengarna, då är jag fast ändå.⁸⁴

Dansk får tala ut om sina känslor och beskriver situationen som jobbig och påtvingad. Det fanns inga andra beslut att ta då han inte hade råd. Han förklarar att det är dels bristen på information som har nått dem som gjort att han inte vetat hur hemsk situationen var förrän han kom tillbaka till Sverige.⁸⁵ Genom att ställa upp på en intervju får Dansk en chans att förklara sin situation och sitt agerande. Han menar på att han under sin tid i Ryssland inte fått tillgång till samma information som funnits i Sverige och därmed inte har vetat om hur illa kriget faktiskt var.

När Dansk får möjlighet att förklara sin situation i *Dagens Nyheter* tillförs ytterligare en förklaringsram, i detta fall informationsbrist. Dansk får beskriva hur nyhetsflödet i Ryssland varit begränsat och har vinklar som ger läsaren en förklaring där ansvaret flyttas från individen, i detta fall Dansk, till det ryska mediala och politiska systemet.⁸⁶ Detta problematiseras inte vidare i artikeln utan fungerar istället som ett kompletterande försvar till den ekonomiska aspekten som Dansk även lyfter fram i intervjun. Detta visar just hur vissa

⁸³ Westerberg, Alfons, ”KHL-svenskarna om besluten - när vissa stannade och andra försvann”, *Dagens Nyheter*, 2022-05-03, (hämtad 2025-11-17),

<https://www.dn.se/sport/khl-svenskarna-om-besluten-nar-vissa-stannade-och-andra-forsvann/>

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Ibid

orsaksförklaringar tillåts att samexistera utan att utmana den moraliska ramen som är övergripande i artikeln.

Genom gestaltningsteorin blir det tydligt hur vissa röster ges tolkningsföreträde i rapporteringen. Framför allt experter, förbundsrepresentanter och opinionsbildare tilldelas utrymme att inte bara beskriva situationen utan även att värdera spelarnas agerande. Dessa aktörer bidrar därmed till att definiera vad som framstår som problematiskt och vilka handlingar som uppfattas som moraliskt legitima. Szymon Szemberg, tidigare VD på klubbballiansen Alliance of European Hockey Clubs (E.H.C.) samt före detta informationschef på IIHF, fungerar som en återkommande auktoritativ röst som medierna använder för att legitimera den moraliska problemformuleringen.^{87 88} Genom hans uttalande kopplas spelarnas individuella beslut till bredare och värderande frågor, vilket skjuter fokus från kontraktuella eller strukturella villkor till frågor om ansvar och lojalitet. På så sätt förstärks en gestaltning där spelarna bedöms utifrån moraliska kriterier snarare än idrottsliga. I *Dagens Nyheter* finns det till exempel ett citat från Szemberg som lyder:

Det är viktigt att påpeka att Wallmark och Nordström förlorade ett antal miljoner kronor var på att bryta sina avtal för denna säsong samt runt tio miljoner var för nästa. Men det viktiga för dem var att inte spela i ett land som gör sig skyldigt till krigsbrott, säger Szemberg och tillägger att det är orimligt att CSKA Moskva skulle ha gått med på att bryta avtal med Wallmark och Nordström men inte med Reideborn och Dahlbeck. Det går att lämna om man vill. Allt hänger på vad som är viktigt för spelarna, vilken moralisk värdegrund man har. Vad är viktigt? Är det att ta ställning mot det folkmord som pågår eller att hedra ingångna avtal?.⁸⁹

I artikeln framställs Szemberg som sakkunnig och professionell, men i just detta uttalande uttrycker han sina personliga åsikter. Szemberg beskrivs som att ha reagerat starkt på beslutet och hans X-inlägg (tidigare Twitter) från hans personliga konto citeras också i artiklarna.⁹⁰ Där beskriver han Claessons beslut som ett ”medvetet val att förlänga sitt avtal med

⁸⁷ Pinheiro Diamant, 2022

⁸⁸ Strandman, 2022

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Pinheiro Diamant, 2022

arméklubben” och att Putins närmaste hantlangare sponsrar dem. Citatets slutkläm, att Claessons lön kommer från samma källor som pengarna som finansierar kriget, avslutar både inlägget och hela artikeln.⁹¹ Szemberg understryker hur nära KHL-klubbarna står Putin och hur moraliskt oförsvarbart han anser att det är för de svenska spelarna att spela kvar.⁹²

Referenser till folkmord, krigsbrott och Rysslands agerande i Ukraina ges stort utrymme, vilket förstärker kopplingen mellan en individuell idrottares kontraktsval och en bred politisk konflikt.⁹³ Trots att uttalandena är subjektiva, bidrar mediernas exponering av dessa röster till att ytterligare etablera föreställningen om att svenska spelarnas beslut är ett politiskt ställningstagande snarare än sportsligt eller ekonomiskt. Detta visar hur mediernas förklarande ramar inte bara handlar om vad som sägs, utan även om vem som tillåts tala.

6.3 Moralens isrink: Moralen i mediebevakningen

Den moraliska dimensionen utgör en central del av mediebevakningen och blir genom mediernas ramar en av de mest framträdande aspekterna i debatten. Med hjälp av gestaltningsteorin går det att se hur medierna använder moraliska argument som ett värderande filter genom vilket spelarnas beteende bedöms. Entmans tredje gestaltningsskomponent, moraliska bedömningar, handlar om hur medierna, genom sina ramar, formulerar vad som framstår som rätt eller fel samt legitimt eller klandervärt.⁹⁴ I materialet framgår det att artiklarna växlar mellan att fördöma och försvara, men det är tydligt att de moraliska ramarna domineras av kritik.

Detta blir särskilt tydligt i Marcus Leifbys artiklar. I texterna positionerar han sig och läsaren på en moralisk högre nivå och beskriver spelarna som naiva, giriga eller direkt medskyldiga till rysk propaganda. I texten ”Leifby: Hur fan kunde ni!?” kallar han de svenska spelarna för ”ynkliga svenska ishockeypojkar som blundar och sväljer”.⁹⁵ Även ordval som ”Putins pojkar” och ”Putins polare” signalerar hur journalistiken genom språket förstärker en moraliserande gestaltning där valen inte uppfattas som svåra, utan som ett resultat av en

⁹¹ Pinheiro Diamant, 2022

⁹² Strandman, 2022

⁹³ Ibid

⁹⁴ Entman, 1993

⁹⁵ Leifby, 2022B

bristande karaktär.⁹⁶ Han menar att spelarna har gjort ett tydligt ställningstagande i frågan om konflikten i sitt val att stanna kvar i den ryska ligan.

Leifby återkommer även till Vladimir Putin i artikeln ”Leifby: Ska Putins pojkar spela för Tre Kronor i VM?” och menar på att Putin “älskar ishockey” och att “KHL understöds av Putin och Kreml”.⁹⁷ Han skriver om hur KHL-matcherna “sedan angreppet mot Ukraina drupit av pro-rysk propaganda” och fortsätter sedan med att diskutera kring de svenskar som valt att fullfölja sina kontrakt och stanna kvar i sina KHL-klubbar.⁹⁸ Förutom att nämna ett flertal av de svenska spelarna så finns det även med ett inlägg från plattformen X där Klas Dahlbeck och Adam Reideborn poserar med varsin medalj runt halsen efter att ha blivit KHL-mästare. Leifby kommenterar bilden med orden “två svenskar som valt att stanna i Ryssland och dansa propagandadansen, glatt posera i svettig matchtröja med varsin medalj runt halsen. CSKA - Den centrala sportklubben för den ryska armén”.⁹⁹ I denna kombination av bild, kontextualisering och värdeladdat språk sker en tydlig moralisk bedömning i Entmans mening där spelarnas handlingar inte bara beskrivs utan även värderas som moraliskt klandervärda av Leifby.

När han sedan konstaterar att “Det krävs ingen kandidatexamen i filosofi för att begripa hur in i helvetes illa det ser ut” förstärks den ramen ytterligare.¹⁰⁰ De hårda orden signalerar att frågan inte är öppen för tolkning eller nyansering, det är den riktiga moraliska hållningen och den framställs som självklar.¹⁰¹ Formuleringarna och svordomarna fungerar därmed som retoriska förstärkare som är till för att väcka känslor hos läsaren och reducera området för andra, alternativa perspektiv. Detta är ett tydligt exempel på Entmans ”moraliska bedömningar” som visar hur mediernas gestaltning inte bara värderar handlingar, utan även avgränsar vilka moraliska tolkningar som faktiskt framstår som legitima.¹⁰²

Att moraliseringen får en så central plats kan förstås genom hur medierna gestaltar spelarnas beslut. Genom att konsekvent rama in frågan utifrån moraliska aspekter, snarare än juridiska eller arbetsrättsliga, konstrueras spelarnas agerande som ett värdegrundsproblem där

⁹⁶ Ibid

⁹⁷ Leifby, 2022A

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ Ibid

¹⁰⁰ Ibid

¹⁰¹ Ibid

¹⁰² Entman, 1993

individuellt ansvar hamnar i fokus. I denna aspekt blir Entmans tredje komponent, moraliska bedömningar, särskilt framträdande.¹⁰³ Detta då spelarnas handlingar värderas utifrån föreställningar om rätt och fel snarare än professionella villkor.

Den moraliska ramen förstärks ytterligare genom att experter samt representanter från förbund och organisationer ges tolkningsföreträde i rapporteringen. När aktörer som Szymon Szemberg beskriver spelarnas beslut som "omoraliska", eller när generalsekreterare och landslagschefer kopplar spelarnas agerande till Sveriges internationella roll, legitimeras en förståelse där idrottsliga val omvandlas till moraliska ställningstaganden.¹⁰⁴ Dessa röster bidrar därmed till att befästa vilka tolkningar som framstår som rimliga och vilka perspektiv som marginaliseras.¹⁰⁵

Dessa röster får större utrymme än de andra perspektiv som problematiserar situationen. Klara Stenberg, ordförande i Certifieringsnämnden på spelarfacket Sifo, får ge en förklaring om de faktiska svårigheterna med att bryta kontrakt i *Dagens Nyheters* artikel om KHL-svenskarna.¹⁰⁶ Hon berättar att det är de ryska klubbarna som inte vill släppa sina spelare. Stenberg kan inte kommentera specifika spelares beslut men berättar att det mer generellt är svårt om inte både klubben och spelaren kommer överens om att avsluta kontraktet. Hon säger också att "Därför kan man inte lägga det här på enskilda spelare".¹⁰⁷ Stenbergs mer komplexa förklaringar hamnar mitt i en annars moraliserande text och fungerar snarare som ett avvikande inslag än som ett alternativt perspektiv. Att Stenbergs mer strukturella förklaringar placeras som ett avvikande inslag, i en annars moraliserande text, visar hur vissa perspektiv ges ett begränsat tolkningsutrymme. Trots att hennes uttalande i artikeln problematiserar spelarnas faktiska handlingsutrymme så får det ingen omdefinierande effekt på den övergripande gestaltningen, där individens moraliska ansvar fortsatt får stå i centrum.

I vissa artiklar problematiseras spelarnas moral men huvudfokuset ligger ändå på att det var emotionellt tungt att vara där. Desto mer ånger och emotionell koppling som spelarna uttrycker desto mindre ifrågasätts deras moraliska värderingar. I en artikel om svenska spelare som stannade och lämnade KHL blir det tydligt att de som stannade i vissa fall inte kunde

¹⁰³ Entman, 1993

¹⁰⁴ Strandman, 2022

¹⁰⁵ Ibid

¹⁰⁶ Ibid

¹⁰⁷ Ibid

köpa sig ut kontrakten och tyckte att situationen var jobbig.¹⁰⁸ Dessa spelare ifrågasätts inte lika hårt utan får prata ut om sin upplevelse. De som köpte sig ut gestaltas också som att de har varit med om någonting traumatiskt men att de blev ”fria” och fokus ligger på vad de ska göra efter att de kommit tillbaka till Sverige.¹⁰⁹

Gestaltningen av vissa spelare som hjältar, de som lämnar och ”offrar miljontals kronor”, förstärker den moraliska berättelsen ytterligare. Wallmark och Nordström framställs som modiga och principfasta. Detta skiljer sig från framställningen av spelare som stannat, som till exempel Fredrik Claesson. De framträder istället som kontroversiella, moraliskt bristfälliga och beskrivs med hårdare beskrivningar och kallas för ”korkade” i opinionstexter.¹¹⁰ De jämförs med spelarna som valde att lämna, ett exempel på detta är när Leifby tar upp Nordström och Wallmark som exempel och skriver om att de båda ryktas ha avstått 10–12 miljoner i lön när de valde att bryta sina kontrakt.¹¹¹ Han menar på att det krävs kurage för att ta ”moraliskt riktiga och viktiga ställningstagande” och diskuterar kring den ekonomiska aspekten då det ”kan kosta en slant” att ta rätt, enligt Leifby, beslut och lämna landet.¹¹²

Leifby fortsätter även på sin linje i artikeln ”Leifby: Hur fan kunde ni?” och diskuterar kring de svenskar som valt att stanna kvar i ligan.¹¹³ I inledningen av artikeln riktar Leifby med hård kritik mot de svenska ishockeyspelarna. Han skriver: ”Det sägs att ytterligare en blåögd svensk gosse har skrivit på för en rysk ishockeyklubb i Vladimir Putins favoritliga. Vilken klubb, hur länge då, för mycket pengar - allt är totalt irrelevant, den enda frågan som någonsin mer behöver ställas är; – Hur fan kunde ni!?”¹¹⁴ I artikeln fortsätter Leifby sedan med att nämna alla svenska spelare som ”i skrivande stund” spelar för klubbar i KHL. För att göra det tydligt för läsaren upprepar han namnen två gånger till och skriver ”notera namnen” och ”kom ihåg”.¹¹⁵ På detta sätt gör Leifby det klart att de svenska spelarna som spelar i KHL begår ett moraliskt misstag. Genom att skriva på för KHL-klubbarna är de med och bidrar till

¹⁰⁸ Westerberg, 2022

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ Leifby, 2022A

¹¹¹ Ibid

¹¹² Ibid

¹¹³ Leifby, 2022B

¹¹⁴ Ibid

¹¹⁵ Ibid

den ukrainska befolkningens lidande och ska därför bli ihågkomna för sitt beslut. Leifby fortsätter sedan artikeln med den hårda tonen och kopplar återigen de svenska spelarnas beslut till kriget i Ukraina. Han skriver:

Härom dagen kom rapporter om att runt 87 000 döda kroppar identifierats i bara Mariupol, det civila lidandet är obeskrivligt och till landet och makten och den obestridlige ledaren som mördar i Ukraina reser alltså svenska ishockeyknektar frivilligt för att tjäna några extra sköna miljoner. Det är så motbjudande att det saknar motstycke i svensk idrottshistoria.¹¹⁶

Leifbys beskrivning av de svenska ishockeyspelarna som "svenska ishockeyknektar" som reser till Ryssland för att "tjäna några extra sköna miljoner" är ett tydligt exempel på hur ett moraliskt laddat språk används i artiklarna för att reducera komplexa beslut till karaktärsbrist av spelarna.¹¹⁷ Spelarnas individuella kontraktssval blir direkt kopplade till massdöd och lidandet i Mariupol, detta är ett exempel som förstärker Entmans tredje gestaltningskomponent som han kallar för moraliska bedömningar.¹¹⁸ I artiklarna blir spelarnas handlingar inte bara kritiserade av Leifby utan framställs även som djupt omoraliska och historiskt unika i sin förkastlighet.

Claesson är även aktuell i ett flertal andra artiklar. Bland annat i artikeln "Fredrik Claesson stannar i CSKA Moskva". Där citeras Claesson när han intervjuats till KHL:s egna hemsida när han säger: "Jag skrev på för CSKA Moskva för att visa vad jag går för. Det var därför jag kom hit, för att bevisa mig själv. Sedan var det inget lätt beslut rent politiskt. Mina vänner och min familj stöttar mig, men jag förstår att många utifrån blev förvånade".¹¹⁹

Fredrik Claesson har länge varit en profilerad svensk hockeyspelare och i början av artikeln redovisas hans meriter. Bland annat nämns att han har vunnit Guldhjättat och spelat i NHL och AHL (American Hockey League). Detta kontrasteras direkt mot vad som beskrivs som ett "kontroversiellt beslut", hans val att spela i Ryssland. Detta förklaras i artikeln att

¹¹⁶ Leifby, 2022B

¹¹⁷ Ibid

¹¹⁸ Entman, 1993

¹¹⁹ Pinheiro Diamant, 2022

kontraktet, enligt Claessons agent, ska ha skrivits på redan innan Rysslands invasion.¹²⁰

Genom att iscensätta denna kontrast skapar medierna en normativ standard för vad en “god svensk idrottare” bör göra. Detta i sin tur höjer den moraliska temperaturen i den offentliga debatten och på så sätt blir moralens roll inte bara en del av bevakningen utan det blir själva ramen vilken alla beslut värderas.

6.4 Timeout eller hemvändare? Mediernas föreslagna åtgärder

I mediebevakningen framträder slutligen en tydlig uppfattning om vilka åtgärder som det förväntas att de svenska spelarna ska vidta. Genom Entmans begrepp behandlingsrekommendation (“treatment recommendations”) syns hur medierna formulerar handlingsdirektiv som rör vad som anses vara rätt väg framåt.¹²¹ Dessa direkta eller indirekta uppmaningar utgör en viktig del av gestaltningen då de inte bara beskriver problemet utan också presenterar en lösning. Den mest dominerande lösningen som framställs i svenska nyhetsmedier är att de svenska spelarna bör lämna KHL antingen omedelbart, genom att bryta sina kontrakt, eller åtminstone så fort säsongen är slut. Medierna skapar en logik där en “moralisk hemkomst” framstår som den enda möjliga vägen tillbaka för att återfå sin “heder” och på så sätt få full legitimitet. Detta kan förstås genom hur medierna, via sin gestaltning, kopplar spelarnas beslut till konkreta konsekvenser och ansvar. Frågan om huruvida spelare som stannat i KHL ska få spela i Tre Kronor fungerar som en tydlig behandlingsrekommendation, där vissa handlingar framstår som värda att belöna medan andra implicerar sanktioner.¹²²

När Marcus Leifby kritiserar förbundet för att vara “ledarlösa” och kallar spelarna för “nyttiga idioter i ett ryskt pr-maskineri” fungerar det inte bara som en moralisk värdering, utan även som ett implicit handlingskrav. Gestaltningen signalerar att dörren till landslaget bör stängas för de spelare som inte agerar i linje med den moraliska normen.¹²³ På samma sätt framställs de spelare som redan lämnat sina klubbar som förebilder, där deras handlande lyfts fram som modigt och moraliskt korrekt. Genom dessa kontraster etableras en normativ lösning där ånger, transparens och offentlig distansering från Ryssland framstår som den enda legitima vägen framåt.

¹²⁰ Pinheiro Diamant, 2022

¹²¹ Entman, 1993, s.52

¹²² Ibid

¹²³ Leifby, 2022A

Ett exempel är Lasse Johansson som valde att lämna efter att kontraktet gått ut och kom hem till Sverige och Frölunda. Johansson fick tala ut i svenska nyhetsmedier och på så sätt få en chans att rädda sitt rykte och förklara sin situation. Trots att Johansson spelade kvar tills kontraktet gick ut gestaltades det inte som ett beslut utan som att han blev tvingad. Han beskrivs som ”guldmålvakten” och att han ”återförenades med några gamla lagkamrater” och får tala ut om sina fina minnen.¹²⁴ Trots att han har tagit guld med CSKA Moskva tidigare i karriären och rankades som ligans bästa målvakt under två av de fyra säsongerna han spelade i Ryssland var flytten något jobbigt. Med citat som ”Det var fruktansvärt” och ”Det var skönt att det var över så att jag kunde åka hem.” gestaltas han ändå som en kille från Sverige som alltid längtade tillbaka hem och som tog rätt beslut.¹²⁵

I kontrast till detta hamnar spelare som Lilja i en desto mer problematisk situation. Som tidigare landslagsspelare och en svensk representant förväntas han ta ett särskilt ansvar och representera svenska värderingar, och därmed lämna KHL. Mediernas frågor riktas därför inte bara mot hans beslut att stanna kvar i ligan, utan också mot hans framtida möjligheter för landslagsspel i Tre Kronor. Journalisten väljer att ställa frågor om Liljas syn på vilket ansvar han har som idrottsman och Liljas resonemang om ansvar blir då centralt och det lyfts fram vilket ansvar idrottspersoner och hockeyspelare har i ett sådant här läge. I intervjun ger Lilja ett längre svar och tar återigen upp den ekonomiska situationen för honom:

Klart det finns ett ansvar. Det tycker jag absolut. Det är också därför reaktionerna blir som de lär bli. Men det är inte heller så lätt som det kan verka. Det är rätt mycket faktorer som spelar in. Jag var beredd på att lämna kontraktet och pengarna på bordet. Att riva hela avtalet var ett alternativ, men det kostar mig mer än jag äger, som jag sa tidigare.¹²⁶

Lilja tydliggör en konflikt mellan en moralisk förväntan som trycks på av medierna samtidigt som hans privata ekonomiska möjligheter sätter gränser. I sitt svar försöker han hävda sin legitimitet och bevisa för läsaren att han har gjort vad han kunnat och att det till sist låg utanför hans makt om vart han skulle spela. Han var beredd att bryta sitt kontrakt men hade

¹²⁴ Nilsson, 2022

¹²⁵ Ibid

¹²⁶ Störlinge & Svensson, 2022

till sist inte råd att köpa sig ur det.¹²⁷ Han gör det tydligt att han vill lämna men är fast i en situation utom hans kontroll. I artikeln får han utrymme att visa för den svenska publiken att han vill följa den lösning som medierna föreslår, att lämna Ryssland, men att beslutet ligger utanför hans eget handlingsutrymme.

I *Dagens Nyheter*s artikel ”KHL-svenskarna utesluts inte i Tre Kronor: ’Pengar går före moral’” erbjuds det även mer komplexa förklaringar, dock i mindre utsträckning.¹²⁸ När Klara Stenberg förklarar att spelarna inte själva kan lämna sina kontrakt utan klubbens godkännande utmanar det idén om att alla har ett handlingsalternativ.¹²⁹ Trots att spelarna ville lämna sina klubbar var det inte möjligt på grund av faktorer som nyskrivna kontrakt eller enorma ekonomiska summor. I artikeln får Stenberg en möjlighet att presentera perspektiv som tidigare inte uppmärksammats i mediernas rapportering.¹³⁰

I artikeln betonar Stenberg att spelarnas kontrakt i KHL är juridiskt bindande och att spelarna på grund av det inte kan lämna utan klubbarnas godkännande. Hon förklarar att de ryska klubbarna i ett flertal fall motsatte sig att släppa spelarna trots deras vilja att lämna. Hon menar även att utköpssummorna kunde vara orimligt höga och därmed ställa till det för de som ville lämna ligan. I artikeln citeras Stenberg när hon säger att ”det går inte att lägga det här på enskilda spelare” och att klubbarna kräver ”hutlösa utköpssummor”, med citaten erbjuds en strukturell förklaring som utmanar mediernas dominerande handlingsrekommendation. Beslutet ligger inte i spelarnas egna händer, de styrs av andra aktörers agerande.¹³¹ Stenbergs perspektiv ges dock ett begränsat utrymme och placeras som ett mindre resonemang i en annars tydlig text som präglas av andra, större perspektiv.

Dessa mer nyanserade perspektiv tenderar dock att drunkna i de övergripande krav på moralisk tydlighet som präglar rapporteringen. Genom att fokusera på vad spelarna ”bör” göra, snarare än på vad de faktiskt kan göra, bidrar medierna till en handlingsagenda som är mer normativ än realistisk. Detta illustrerar Entmans behandlingsrekommendation som visar hur mediernas föreslagna lösningar präglas av moraliska ideal snarare än juridiska och ekonomiska förutsättningar.¹³² Publiken får en nästintill ensidig rapportering som fokuserar på

¹²⁷ Störlinge & Svensson, 2022

¹²⁸ Strandman, 2022

¹²⁹ Ibid

¹³⁰ Ibid

¹³¹ Ibid

¹³² Entman, 1993

hur spelarna stannar kvar i Ryssland utan att diskutera kring anledning och hur det i vissa fall kan vara utom deras egna kontroll, som i fallet med Lilja.

Sammantaget visar detta hur mediernas föreslagna åtgärder fungerar som ett sista steg i problemformuleringen. Genom sina rekommendationer definierar medierna inte bara vad som var fel med spelarnas tidigare beslut utan också vad som krävs för att de ska återupprätta sin moraliska status. Detta är en tydlig tillämpning av gestaltningsteorin, där medierna erbjuder lösningar inom ramen för den moraliska berättelsen de konstruerat och där medierna sätter ramar för vilka åtgärder som nödvändiga och legitima i det offentliga avsnittet.

7. Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur svenska nyhetsmedier gestaltade svenska ishockeyspelare som spelade i KHL under och efter Rysslands invasion av Ukraina 2022. Analysen har visat hur mediernas gestaltning inte bara definierar vilka aspekter av spelarnas val som framstår som problematiska, utan även vilka lösningar som uppfattas som rimliga. I analysen framställs det tydligt att svenska medier i hög grad gestaltade svenska ishockeyspelare i KHL genom en moraliserande ram. Spelarnas beslut att stanna kvar i eller lämna Ryssland framställdes inte främst som ett sportsligt eller professionellt val utan som ett moraliskt eller politiskt ställningstagande. Medierna bidrog därmed till att omdefiniera ishockeyspelarnas yrkesmässiga kontraktssituation till en värderingsfråga som hade tydliga kopplingar till nationell identitet, solidaritet samt ett ansvar i relation till kriget i Ukraina.

Problemet konstrueras genom att spelarnas fortsatta närvaro i KHL kopplas till Putins regim och krigets konsekvenser. Detta innebär att spelarna ofta framställdes som symboliska representanter för Sverige i rapporteringen, snarare än individer med ett begränsat handlingsutrymme. De orsaker som medierna lyfte fram för att förklara spelarnas val varierade. Ekonomiska argument, såsom kontraktslängd, höga skadestånd och brist på alternativ inkomst fick ofta konkurrera med en moralisk tolkning som ifrågasatte eller avfärdade dessa förklaringar. Detta blir tydligt i artiklar där spelare som lämnat beskrivs som modiga, principfasta eller uppoffrande, medan spelare som stannat placeras i ett ramverk av misstänkliggörande eller problematiserande. Åtgärderna som föreslås blir därmed inte bara en rekommendation utan också en moralisk förväntan. Rekommendationerna som formuleras i artiklarna följer en relativt enhetlig linje. Spelarna bör lämna Ryssland, ta avstånd från kriget och i vissa fall offentligt förklara sig för att återfå sin legitimitet i den svenska offentligheten.

Den mediala normen som syns i artiklarna är tydlig: en moralisk spelare lämnar Ryssland. En spelare som stannar måste motivera varför de väljer att stanna. Att stanna utan att motivera sitt val ses som ett tydligt ställningstagande och en brist på moralitet. I ett flertal av artiklarna framstår det som att spelaren först genom ett offentligt erkännande, eller en exklusiv intervju där de förklarar sin situation, kan "upprätta" sitt rykte. Idrottaren fungerar inte endast som en professionell utövare, utan som bärare av den nationella, svenska värdigheten. När spelare agerar i en politiskt laddad miljö som KHL uppstår en förväntan om att deras handlingar ska stämma överens med svenska värderingar.

Den moraliska aspekten var särskilt framträdande i opinionsartiklar i sportjournalistiken, där vissa journalister använde ett starkt och värdeladdat språk för att fördöma spelarna som valde att stanna kvar i KHL. Samtidigt framställdes de spelare som valde att lämna ligan som moraliska förebilder. I de fallen saknades den kritiska granskningen av deras faktiska förutsättningar eller konsekvenserna av deras beslut. De handlingsvägarna som medierna implicit eller explicit föreslog var därmed tydliga, det moraliskt riktiga valet var att lämna KHL även om det skulle bli personliga eller ekonomiska konsekvenser.

Resultatet bekräftar gestaltningsteorins antagande om att medier inte enbart speglar verkligheten. Medierna är även med och aktivt formar verkligheten genom urval och värdering. Genom Entmans fyra komponenter blir det tydligt hur de svenska medierna aktivt valde att framhäva vissa aspekter av spelarnas situation, framför allt den moraliska, medan andra såsom juridiska eller institutionella faktorer ofta fick ett mindre utrymme i rapporteringen. Den moraliska gestaltningen var särskilt tydlig genom språkbruket i rubriker, ingresser och genom bildval. Att bilder valdes ut där spelare ofta befann sig i landslagssammanhang och hade på sig Tre Kronor-tröjor förstärker kopplingen mellan individ och nation, vilket bidrog till att deras beslut kopplades med en symbolisk betydelse. På så sätt blev spelarnas handling inte bara ett personligt val utan även en handling som speglade och gav uttryck för svenska värderingar. Detta visar hur mediernas gestaltning kan förstärka förväntningar på idrottare och hur de förväntas agera som moraliska aktörer även utanför sin roll som ishockeyspelare.

Ett perspektiv som i stor utsträckning saknas i rapporteringen är förståelsen för ishockeyspelare som professionella yrkesutövare. Ishockey på elitnivå är en global arbetsmarknad där spelarnas karriärer i hög grad påverkas av vilka klubbar som erbjuder kontrakt, vilka sportsliga möjligheter som finns och vilka ekonomiska möjligheter som föreslås. Ishockeyspelare på elitnivå har ofta en kort och osäker yrkeskarriär, det är en

profession som medför risker där bland annat skador kan spela stor roll för spelarens framtid med till exempel erbjudande av kontrakt. De svenska spelarnas beslut att spela i KHL framställs i svenska medier främst som moraliska eller politiska ställningstagande trots att de i praktiken ofta handlar om en anställning och dess medförda krav i stället för aktiva eller politiska val. Spelarnas höga ambitioner om att vinna titlar, utvecklas sportsligt, bibehålla ett rykte samt fortsätta vara aktuella för spel i Tre Kronor är centrala drivkrafter men som sällan ges samma tyngd som den moraliska kritiken som framförs i medierna. Genom att i begränsad utsträckning beakta dessa villkor som följer med professionen som ishockeyspelare riskerar mediernas gestaltning att individualisera ansvar och förenkla en komplex arbetsmarknad där spelarnas handlingsutrymme i vissa fall är begränsat.

Studien bekräftar tidigare forskning som visar att idrott i hög grad är påverkad av politik och att föreställning om sportens neutralitet är problematisk. I linje med studierna Purdy och Kohe, Joliet och Melillo, Särkivuori och Lanines samt Goretis studier visar resultatet att idrott inte kan separeras från politik och politiska sammanhang, särskilt i tider av internationell konflikt. Samtidigt bidrar denna studie med ett journalistiskt perspektiv som tidigare forskning i stor utsträckning saknat, särskilt i ett svenskt sammanhang.

Till skillnad från studier som fokuserat på enskilda internationella fall eller idrottsorganisationer synliggör denna studie hur nationella medier genom sin vardagliga rapportering skapar en berättelse som formar publikens förståelse för idrottares ansvar samt deras handlingsutrymme. På så sätt kompletterar denna studie tidigare forskning om sport, politik och medier genom att visa hur dessa processer tar form i konkreta journalistiska praktiker. Även om dessa medier har ett stort genomslag innebär urvalet att andra perspektiv från till exempel lokaltidningar, sociala medier eller internationell rapportering, inte inkluderas. Den kvalitativa metoden möjliggör en djupgående analys av språkliga och moraliska mönster men innebär samtidigt att resultaten inte är generaliserbara i en statistisk mening. Studien gör heller inte anspråk på att fastställa hur publiken faktiskt tolkat rapporteringen utan analyserar hur tolkningar möjliggjorts genom mediernas gestaltning.

Analysen har visat att det finns tydliga skillnader i rapporteringen mellan tidningarna. I *Aftonbladet* och *Expressen*, som båda är kvällstidningar, präglas rapporteringen av en snabb, rubrikdriven journalistik med kortare texter och ett mer dramatiserande språk. I artiklarna formuleras idrottarnas ansvar ofta i moraliska termer. I *Dagens Nyheter*, som morgontidning, skiljer sig rapporteringen. Där syns istället en mer analyserande journalistik med längre texter

som placerar idrottarnas situation i en bredare kontext. Den moraliska dimensionen är även här närvarande men på ett mer indirekt och reflekterande sätt än i de andra två tidningarna.

Skillnaderna mellan tidningarnas rapportering är av analytisk betydelse då de visar hur samma händelse kan, beroende på mediets journalistiska tradition och tilltänkta publik, ges olika innebörd. Urvalet innebär samtidigt att andra perspektiv såsom med lokala medier och sociala medier inte inkluderas. Studien gör därav inga anspråk på att spegla hela den mediala offentligheten utan analyseras endast hur centrala svenska nyhetsmedier, genom sin vardagliga rapportering, bidrar till att forma gestaltningen av svenska idrottare i tider av politisk konflikt.

Förslag på vidare forskning är att undersöka publikens tolkning och mottagande av denna typ av mediebevakning för att analysera hur gestaltningarna faktiskt har påverkat publikens uppfattningar. Det vore även relevant att jämföra den svenska rapporteringen med mediebevakning i andra länder för att undersöka nationella skillnader. Ytterligare forskning skulle kunna vara att fokusera på hur idrottare själva upplever och hanterar den mediala moraliseringen i krissituationer.

Sammanfattningsvis visar denna studie att svenska nyhetsmedier under och efter Rysslands invasion av Ukraina 2022 i hög grad gestaltade svenska ishockeyspelare i KHL genom moraliska och politiska ramar. Medierna konstruerade, återkommande, spelarnas situation genom att definiera deras fortsatta spel i Ryssland som ett centralt problem. Detta genom att värdera vissa orsaksförklaringar, såsom ekonomiska och kontraktuella skäl, som mer eller mindre legitima samt genom att uttrycka tydliga handlingsvägar där det uttrycktes som det moraliskt korrekta beslutet var att lämna KHL. På ett övergripande plan innebär denna gestaltning att idrottarna inte enbart bedömdes som yrkesutövare utan även konstruerades som symboliska representanter för nationella värderingar i tider av internationell konflikt. Därmed etableras en diskursiv struktur där individuella, idrottsliga val laddas med ett nationellt och moraliskt ansvar, och där relationen mellan individ, nation och moral görs central i den mediala förståelsen av idrott i krigstid.

8. Litteraturförteckning

Artiklar

Grefve, Daniel, "Ishockey: Anders Larsson: Därför kan IIHF inte hjälpa spelarna som FIFA kan", SVT, 2022-08-02, (hämtad 2025-12-28),
<https://www.svt.se/sport/ishockey/anders-larsson-darfor-kan-iihf-inte-hjalpa-spelarna-som-fifa-kan>

Käck, Andreas, "Bryter tystnaden efter KHL-flykten", Aftonbladet, 2022-05-02, (hämtad: 2025-11-17)
<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/28zMdy/lucas-wallmark-talar-ut-om-flykten-fran-khl-och-cska-moskva>

Leifby, Marcus, "Leifby: Hur fan kunde ni!?", Aftonbladet, 2022-09-04, (hämtad: 2025-11-17), <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/jl9Ogw/leifby-hur-fan-kunde-ni>

Leifby, Marcus, "Leifby: Ska Putins pojkar spela för Tre Kronor i VM?", Aftonbladet, 2022-05-02, (hämtad: 2025-11-17),
<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/a79q4A/ska-khl-spelare-fa-representera-sverige-i-ishockey-vm-marcus-leifby>

Nilsson, Stefan, "Frölundas Lasse Johanssons första ord om tiden i Ryssland", Expressen, 2022-05-18, (hämtad: 2025-11-17),
<https://www.expressen.se/sport/hockey/shl/frolundas-lasse-johanssons--forsta-ord-om-tiden-i-ryssland/>

Pettersson, Tomas & Svensson, Johan, "Agenten Aljosa Pilko om kritiken mot svenskar i KHL", Expressen, 2022-05-03, (hämtad 2025-11-17),
<https://www.expressen.se/sport/hockey/svarar-pa-kritiken-det-ar-hundra-procent-orattvist/>

Pinheiro Diamant, Jonatan, "Fredrik Claesson stannar i CSKA Moskva", Aftonbladet, 2022-12-24, (hämtad 2025-11-17),

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/dwvv5J/fredrik-claesson-stannar-i-ryssland-och-cska-moskva>

Strandman, Pelle, “KHL-svenskarna utesluts inte i Tre Kronor: ‘Pengar går före moral’”, Dagens Nyheter, 2022-04-14, (hämtad 2025-11-17),
<https://www.dn.se/sport/khl-svenskar-utesluts-inte-i-tre-kronor-pengar-gar-fore-moral/>

Störlinge, Svante & Svensson, Johan, “Svenske Jakob Lilja klar för Dynamo Moskva i KHL”, Expressen, 2022-08-01, (hämtad 2025-11-17),
<https://www.expressen.se/sport/hockey/svenske-jakob-lilja-klar-for-dynamo-moskva-i-khl/>

TT, “Så har idrotten svarat på den ryska invasionen”, Aftonbladet, 2022-03-03, (hämtad 2025-12-23),
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttsport/sport/a/OrBILb/sa-har-idrotten-svarat-pa-den-ryska-invasionen>

Tägtström, Gustav, “Ishockey: Svenska KHL-stjärnorna offrade 13 miljoner kronor - för att lämna Ryssland”, SVT, 2022-04-12, (hämtad 2025-12-28),
<https://www.svt.se/sport/ishockey/svenska-khl-stjarnorna-offrade-13-miljoner-kronor>

Westerberg, Alfons, “KHL-svenskarna om besluten - när vissa stannade och andra försvann”, Dagens Nyheter, 2022-05-03, (hämtad 2025-11-17),
<https://www.dn.se/sport/kHhl-svenskarna-om-besluten-nar-vissa-stannade-och-andra-forsvann/>

Elektroniska källor

Dubinsky, Y. “Clashes of cultures at the FIFA World Cup: Reflections on soft power, nation building, and sportswashing in Qatar 2022”. Place Brand Public Diplomacy, Vol. 20, s.218–231, 2023-08-04. (hämtad: 2025-12-22), <https://doi.org/10.1057/s41254-023-00311-8>

Entman, M. Robert, “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”, Journal of Communication, Volume 43, Issue 4, s.51-58, 1993-12, (hämtad 2025-11-17)
<https://onlinelibrary-wiley-com.ludwig.lub.lu.se/doi/abs/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

FIFA, “FIFA/UEFA suspend Russian clubs and national teams from all competitions”, 2022-02-28, (hämtad 2025-11-19).

<https://www.fifa.com/en/articles/fifa-uefa-suspend-russian-clubs-and-national-teams-from-all-competitions>

Forsberg, Tuomas, “Sport as cultural statecraft: Russia and the Kontinental Hockey League”, i boken: Forsberg, Tuomas & Mäkinen, Sirke, Russia’s Cultural Statecraft, 2021, Routledge, E-bok, (hämtad 2025-11-17),

<https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781003141785/russia-cultural-statecraft-tuomas-forsberg-sirke-mäkinen?refId=3570d5a6-081e-4868-a67d-f05f92f90444&context=ubx>

Fruh, K., Archer, A., & Wojtowicz, J. “Sportswashing: Complicity and Corruption”. Sport, Ethics and Philosophy, Vol. 17 issue 1, s.101–118, 2022-08-02, (hämtad 2025-12-22),

<https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2107697>

Goretti, Leo,” The Sporting Sanctions against Russia: Debunking the Myth of Sport’s Neutrality”, Istituto Affari Internazionali (IAI), 2022-05-09, (hämtad 2025-11-17),

<https://www.jstor.org/stable/resrep41318?seq=2>

International Ice Hockey Federation (IIHF),” IIHF Council takes definitive action over Russia, Belarus”, 2022-02-28, (hämtad: 2025-11-19)

https://www.iihf.com/en/news/32301/iihf_council_announces_decisions_over_russia_belarus

Joliet, Chelsea & Melillo, Carmen, “Of fighters and flags: combat sports grapple with the Russia-Ukraine conflict”, Journal of International Affairs, Spring/Summer 2023, Vol. 75 Issue 2, s.195-207, (hämtad 2025-11-14), <https://content.ebscohost.com/cds/retrieve?content=>

Journal of International Affairs (JIA), “The fallout of Russia’s invasion in the wide world of sports”, 2023-03-22, (hämtad 2025-11-10),

<https://jia.sipa.columbia.edu/content/fallout-russias-invasion-wide-world-sports-feature-the-guardian>

Katsarova, Ivana, "Russia's war on Ukraine: Impact on athletes and sports competitions", *At a glance*, European Parliament, 2022-04-02, (hämtad 2025-11-17),

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA\(2022\)729373](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2022)729373)

Nationalencyklopedin, "KHL", NE Nationalencyklopedin AB, (hämtad 2025-11-18),

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/adult/khl>

Purdy, Laura G & Kohe, Geoffery Z, " 'I'm not a warrior, I'm a basketball player': A narrative on professional sport in troubled times", *International Review for the Sociology of Sport*, Sep 2025, Vol.60 Issue 6, s.1083-1101, (hämtad 2025-11-14)

<https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1177/10126902241302856>

Särkivuori, Joakim and Antti Laine, "Journalistic Framing of Finnish Ice Hockey Club Jokerit in the Russian-Led Kontinental Hockey League", *Media and Communication*, Article 8120, 2024-05-12, (hämtad 2025-11-20),

<https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/8120/3775>

Tryckta källor

Carlsson, Eric & Enbom, Jesper, "Sportjournalistik", i boken: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.), *Handbok i journalistikforskning*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015

Coakley, Jay J. & Pike, Elizabeth, *Sports in society: issues and controversies*, 10. uppl.; British version, McGraw-Hill Education, London, 2009

Ekström, Mats & Johansson, Bengt (red.), *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*, Tredje upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2019

Strömbäck, Jesper, *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014